

SMERNICE ZA OCENE INTEROPE- RABILNOSTI

Različica 1.0, ki jo je sprejel Odbor za interoperabilno Evropo dne
05.12.2024

Kazalo

Povzetek	3
O teh smernicah	5
1. Kaj so ocene interoperabilnosti in zakaj so pomembne?	7
1.1 Kaj je določeno z aktom o interoperabilni Evropi	8
1.2 Kaj je interoperabilnost?	8
1.3 Temeljna podlaga za ocene interoperabilnosti	9
1.4 Kako lahko ocene prispevajo k zagotavljanju boljših digitalnih javnih storitev z nižjimi stroški?	10
2. Kdaj je ocena interoperabilnosti pravno predpisana?	11
2.1 Glavni pojmi v okviru ocen interoperabilnosti	12
2.1.1 Zavezujoče zahteve	12
2.1.2 Organi javnega sektorja in subjekti Unije	14
2.1.3 Vseevropske digitalne javne storitve	14
2.1.4 Čezmejna interoperabilnost	16
2.2 Odločitveno drevo	16
2.3 Primeri	20
3. Kako izvesti oceno interoperabilnosti?	22
3.1 Splošna priporočila	24
3.2 Priprava	24
3.2.1 Opredelitev potrebe po oceni interoperabilnosti	25
3.2.2 Določitev obsega in ciljev ocene	25
3.2.3 Sestava večdisciplinarne ocenjevalne skupine	25
3.2.4 Opredelitev ustreznih deležnikov	26
3.3 Začetna analiza	26
3.3.1 Pregled dokumentacije in politik, v katerih so opisane zahteve	26
3.3.2 Opredelitev ustreznih zavezujočih zahtev	27
3.3.3 Evidentiranje vseevropskih digitalnih javnih storitev, ki jih to zadeva	28
3.3.4 Vključevanje deležnikov	30
3.4 Ocena čezmejne interoperabilnosti	31
3.4.1 Analiza učinkov na čezmejno interoperabilnost	31
3.5 Opredelitev rešitve	35
3.5.1 Raziskovanje in ocenjevanje ustreznih rešitev interoperabilne Evrope	35
3.5.2 Raziskave ustreznih interoperabilnostnih rešitev	36
3.5.3 Ocenjevanje in izbira ustreznih rešitev interoperabilne Evrope	36

3.6 Poročanje	36
3.7 Nadaljnje ukrepanje	37
Povzetek	37
4. Kako dokumentirati oceno v celovitem poročilu?	39
4.1 Objava na uradnem spletišču.....	40
4.2 Strojna berljivost	41
4.3 Minimalna vsebina poročila	41
4.4 Pošiljanje podatkov Odboru za interoperabilno Evropo	44
4.5 Varstvo občutljivih informacij	44
Povzetek	44
5. Kako vzpostaviti dobro upravljanje postopka ocenjevanja interoperabilnosti v vaši organizaciji?	46
5.1 Uveljavitev dobrega upravljanja	47
5.2 Odvisnost od okvira.....	49
5.2.1 Vladne strukture	49
5.2.2 Zrelost na področju interoperabilnosti	49
5.2.3 Pridobljene izkušnje iz prejšnjih primerov	49
5.2.4 Obstoječe sorodno upravljanje	50
5.3 Trajnostnost, stalno izboljševanje in vzajemno učenje	50
5.4 (Mehki) dejavniki.....	51
5.4.1 Organizacijska kultura	51
5.4.2 Spretnosti za ocenjevanje interoperabilnosti	51
5.4.3 Proučitev možnosti za ponovno uporabo in avtomatizacijo	51
Povzetek	51
6. Dodatni viri in nadaljnji razvoj teh smernic.....	53
6.1 Obstoječi viri.....	54
6.2 Prihodnja orodja.....	54
6.3 Prihodnji razvoj smernic.....	55

Povzetek

Ocene interoperabilnosti, kot so določene v aktu o interoperabilni Evropi, zagotavljajo nemoteno in učinkovito delovanje čezmejnih digitalnih javnih storitev po vsej EU. V teh ocenah se obravnavajo pravne, organizacijske, semantične in tehnične razsežnosti, da bi se olajšala mobilnost državljanov in podjetij po vsej Uniji. Postopek, ki je potreben, kadar zavezujoče zahteve vplivajo na čezmejne interakcije, vključuje pripravo, opredelitev deležnikov, začetno analizo in podrobno oceno z uporabo evropskega okvira interoperabilnosti kot podpornega orodja. Poročila morajo biti celovita, strojno berljiva ter jih je treba javno objaviti in poslati Odboru za interoperabilno Evropo. Bistveno je učinkovito upravljanje z jasno opredeljenimi vlogami, vključevanjem v obstoječe delovne procese in stalnim izboljševanjem, ki temelji na razmisleku in izmenjavi dobrih praks, kar je v skladu z zavezo Evropske komisije, da se zmanjša upravno breme in poveča konkurenčnost.

1. poglavje: Kaj so ocene interoperabilnosti in zakaj so pomembne?

Ocene interoperabilnosti so ocene, ki se zahtevajo v skladu s členom 3 akta o interoperabilni Evropi. Zagotavljajo, da se pri zavezujočih zahtevah za vseevropske digitalne javne storitve pred izvajanjem upoštevajo vprašanja glede čezmejne interoperabilnosti. Te ocene so ključne, saj olajšujejo nemoteno digitalno interakcijo med javnimi organizacijami, kar je bistveno za mobilnost državljanov in državljanov ter podjetij po vsej EU. V ocenah interoperabilnosti so zajete pravne, organizacijske, semantične in tehnične razsežnosti ter obravnavani izzivi, kot so različni pravni okviri, organizacijske strukture, jeziki in tehnični viri med državami članicami. Z njimi se prispeva k zmanjšanju upravnih bremen in spodbujanju vzajemnega učenja ter navsezadnje izboljšanju kakovosti in dostopnosti vseevropskih digitalnih javnih storitev.

2. poglavje: Kdaj je ocena interoperabilnosti pravno predpisana?

V tem poglavju je pojasnjeno, kdaj so ocene interoperabilnosti obvezne v skladu z aktom o interoperabilni Evropi. Opredeljeni so ključni pojmi, kot so vseevropske digitalne javne storitve in zavezujoče zahteve. Zagotovljeno je odločitveno drevo, na podlagi katerega se določi, ali je ocena potrebna. S primeri so ponazorjeni scenariji, v katerih so ocene potrebne ali ne, kot je prilagoditev nacionalnih rešitev za izmenjavo podatkov v EU ali javno naročanje digitalnih storitev, ki ne vključujejo čezmejnih interakcij. V tem poglavju je poudarjen pomen zgodnjih ocen in pojasnjeno, da lahko ocene temeljijo na prejšnjih ocenah, ne da bi jih bilo treba ponavljati, razen če pride do bistvenih sprememb.

3. poglavje: Kako izvesti oceno interoperabilnosti?

To poglavje vsebuje navodila po korakih za izvedbo ocene interoperabilnosti. Vključuje pripravljalne korake, kot so opredelitev potrebe po oceni, opredelitev obsega in ciljev, oblikovanje skupine in opredelitev deležnikov. Začetna analiza zajema pregled dokumentacije, opredelitev zavezujočih zahtev, evidentiranje storitev, ki jih to zadeva, in razgovore z deležniki. V osnovni oceni je proučen učinek zavezujočih zahtev na čezmejno interoperabilnost s pravnega, organizacijskega, semantičnega in tehničnega vidika. Za vodilo pri tem postopku so na voljo dobre prakse in primeri, na primer uporaba evropskega okvira interoperabilnosti in specializiranih orodij, kot so ocene zrelosti na področju interoperabilnosti.

4. poglavje: Kako dokumentirati oceno v celovitem poročilu?

Poročilo o oceni je pomemben dokument, v katerem so povzeti zavezujoče zahteve, storitve, ki jih to zadeva, in opredeljeni učinki interoperabilnosti. Objaviti ga je treba na uradnem spletišču, biti mora strojno berljiv in mora vključevati posebno vsebino, kot je določeno v aktu o interoperabilni Evropi. V tem poglavju je opisana minimalna zahtevana vsebina, kot so splošne informacije, ugotovljeni učinki in

ustrezne interoperabilnostne rešitve. Vsebuje priporočila za zagotavljanje strojne berljivosti in nasvete za varovanje občutljivih informacij. Poročilo je treba v elektronski obliki poslati Odboru za interoperabilno Evropo kot pomoč pri odločanju in spremljanju.

5. poglavje: Kako vzpostaviti dobro upravljanje postopka ocenjevanja interoperabilnosti v vaši organizaciji?

Učinkovito upravljanje je bistveno za uspešnost ocen interoperabilnosti. V tem poglavju je obravnavan pomen različnih dejavnikov, kot so odvisnost od okvira, organizacijska ureditev, trajnostnost in izboljšanje postopka ocenjevanja. Priporočeno je, da se ocene vključijo v obstoječe upravne delovne procese, pri čemer so poudarjeni prvi koraki, ki jih je treba izvesti, in potreba po stalnem izboljševanju, ki temelji na razmisleku in izmenjavi dobrih praks. S tem se dodatno prispeva k omogočanju pristopa k oblikovanju politik, ki bodo pripravljene za digitalizacijo, tj. oblikovanje politik in zakonodaje, pripravljenih za digitalizacijo, ob upoštevanju digitalnih vidikov od začetka cikla politike, s čimer se zagotavlja, da bodo te politike pripravljene za digitalno dobo, primerne za prihodnost in interoperabilne.

6. poglavje: Dodatni viri in nadaljnji razvoj teh smernic

V tem poglavju so opisani obstoječi in prihodnji viri za izvajanje ocen interoperabilnosti. Portal interoperabilne Evrope je osrednje vozlišče za izmenjavo znanja in virov, vključno z informacijami o evropskem okviru interoperabilnosti in njegovem naboru orodij ter povezavami na portal Interoperable Europe Academy (akademija za interoperabilno Evropo). Prihodnja orodja in spletni viri, ki jih je prav tako razvila Evropska komisija, bodo na voljo za pomoč pri izvajanju ocen in objavljanju poročil. Smernice se bodo še naprej razvijale ter prilagajale novim okoliščinam in obveznim ocenam, pri čemer se pričakujejo pogosti pregledi, da bodo odražale sedanje prakse in uporabniške izkušnje.

O teh smernicah

V obdobju, ki ga zaznamuje hitra digitalna preobrazba, je [akt o interoperabilni Evropi](#)¹ namenjen spodbujanju nemotenega zagotavljanja digitalnih javnih storitev po vsej Evropski uniji. Pri tem je bistvena interoperabilnost, tj. zmožnost različnih organizacij in sistemov za učinkovito interakcijo, izmenjavo podatkov in zagotavljanje, da javne storitve niso le tehnološko napredne, temveč tudi dostopne in osredotočene na uporabnika. V tem okviru ocene interoperabilnosti niso le tehnična potreba, temveč tudi strateška nujnost.

Te smernice ne vsebujejo čarobne formule za zagotavljanje popolne interoperabilnosti, temveč **splošno izhodišče za doseganje večje interoperabilnosti**. Njihov namen je na nezavezujoč način pojasniti²:

- zakaj je ocena interoperabilnosti koristna in kako lahko javnim organizacijam pomaga pri zagotavljanju boljših digitalnih javnih storitev z nižjimi stroški in večjo učinkovitostjo ([1. poglavje](#)),
- kdaj je ocena interoperabilnosti obvezna v skladu z aktom o interoperabilni Evropi ([2. poglavje](#)),
- različne načine za izvedbo ocene interoperabilnosti ([3. poglavje](#)),
- kaj je treba upoštevati pri poročilu o oceni interoperabilnosti ([4. poglavje](#)),
- ključne dejavnike za uspešno izvajanje in upravljanje postopkov, povezanih z ocenami interoperabilnosti v vaši javni organizaciji ([5. poglavje](#)),
- dodatne vire in informacije o tem, kako prispevati k nadaljnjemu razvoju smernic ([6. poglavje](#)).

Različne skupine imajo v postopku ocenjevanja interoperabilnosti različne interese. Namen teh smernic je zadostiti različnim potrebam teh različnih ciljnih skupin.

Ocenjevanje (Assess):

- opredeli se potreba po oceni v posameznem primeru,
- izvede se ocena,
- sodeluje se pri oceni.

Poročanje (Report):

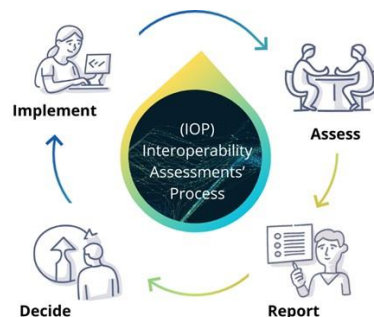
- v poročilu o oceni se dokumentira rezultat ocene,
- objavi se poročilo o oceni.

Odločanje (Decide):

- na podlagi poročila o oceni se določijo zavezujoče zahteve,
- določi se upravljanje ocen interoperabilnosti.

Izvajanje (Implement):

- s pomočjo poročila o oceni se izvedejo zavezujoče zahteve.

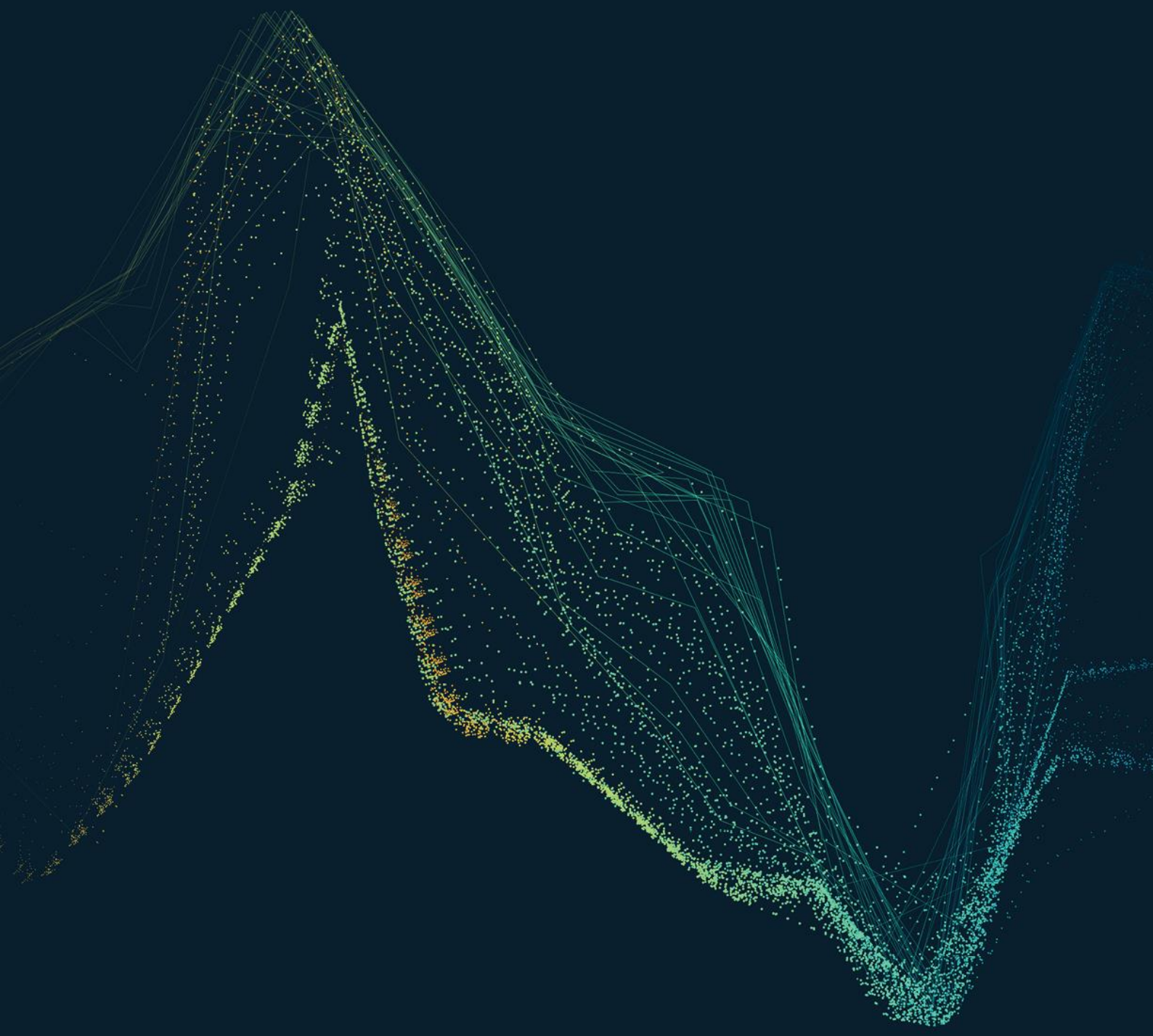
¹ Uredba (EU) 2024/903 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. marca 2024 o določitvi ukrepov za visoko raven interoperabilnosti javnega sektorja v Uniji (Akt o interoperabilni Evropi) (UL L, 2024/903, 22.3.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/903/oj>).

² Zavezujoča razlaga zakonodaje EU je v izključni pristojnosti Sodišča Evropske unije.

Pogosta vprašanja o ocenah interoperabilnosti in kje najti odgovore

1. Kaj je ocena interoperabilnosti? – [1. poglavje](#)
2. Katere so zavezujoče zahteve, ki lahko vplivajo na čezmejno interoperabilnost? – [2. poglavje](#)
3. Katere so vseevropske digitalne javne storitve, za katere se bodo te zavezujoče zahteve uporabljale? – [2. poglavje](#)
4. Katere javne organizacije so pravno zavezane, da izvedejo obvezno oceno interoperabilnosti? – [2. poglavje](#)
5. Kako ugotoviti, ali zavezujoče zahteve vplivajo na čezmejno interoperabilnost vseevropskih digitalnih javnih storitev? – [3. poglavje](#)
6. Kateri konkretni koraki se lahko opravijo za izvedbo ocene interoperabilnosti? – [3. poglavje](#)
7. Na katere javne in zasebne deležnike vplivajo zavezujoče zahteve? – [4. poglavje](#)
8. Kako zgodaj v postopku določanja in sprejemanja zavezujočih zahtev je treba izvesti oceno interoperabilnosti? – [4. poglavje](#)
9. Koliko ocen interoperabilnosti je treba izvesti v zvezi z zavezujočimi zahtevami? – [2. poglavje](#)
10. Kako je treba poročati o rezultatih obvezne ocene interoperabilnosti in kako jih je treba objaviti? – [5. poglavje](#)
11. Kje je mogoče najti dodatne vire in kako se bodo smernice razvijale? – [6. poglavje](#)

1 Kaj so ocene interoperabilnosti in zakaj so pomembne?

1.1 Kaj je določeno z aktom o interoperabilni Evropi

Člen 3(1) akta o interoperabilni Evropi določa **obveznost izvedbe ocene interoperabilnosti**:

„Subjekt Unije ali organ javnega sektorja pred sprejetjem odločitve o novih ali bistveno spremenjenih zavezujočih zahtevah izvede oceno interoperabilnosti.“

V skladu s členom 3(2) akta o interoperabilni Evropi je treba v oceni interoperabilnosti opredeliti in oceniti:

- (a) učinke zavezujočih zahtev na čezmejno interoperabilnost z uporabo [evropskega okvira interoperabilnosti](#) kot podpornega orodja;
- (b) deležnike, za katere so zavezujoče zahteve relevantne in
- (c) rešitve interoperabilne Evrope, ki podpirajo izvajanje zavezujočih zahtev.

V teh smernicah ni pojasnjeno le, kaj je treba storiti, ampak tudi, zakaj je to treba storiti.

1.2 Kaj je interoperabilnost?

Za razumevanje ocen interoperabilnosti je pomembno razumeti, kaj pomeni interoperabilnost na splošno. Evropski okvir interoperabilnosti je usmerjevalni dokument o interoperabilnosti javnih storitev v EU. Njegova temeljna značilnost je, da interoperabilnost v njem ni opredeljena kot le tehnično vprašanje. Obstajajo še druge pomembne razsežnosti, ki predstavljajo izziv za čezmejno interoperabilnost digitalnih javnih storitev: (i) države članice imajo različne pravne okvire, zaradi česar so lahko pravila nezdružljiva; (ii) zaradi razlik v organizaciji pristojnih organov in ravneh upravljanja je težko razumeti, kdo je odgovoren za kaj in kako lahko nacionalni postopki vzajemno delujejo v čezmejnih scenarijih; (iii) države članice imajo različne jezike, kulture in pravne pojme, zaradi česar je težko zagotoviti dosledno razumevanje skupnih izrazov po vsej EU, in (iv) države članice uporabljajo različne tehnične vire, ki so lahko nezdružljivi in tako ovirajo medsebojno povezovanje.

Področje uporabe akta o interoperabilni Evropi je zlasti **čezmejna interoperabilnost, saj se uporablja za vseevropske digitalne javne storitve** (tj. zmožnost smiselne čezmejne izmenjave podatkov):

„čezmejna interoperabilnost“ pomeni zmožnost subjektov Unije in organov javnega sektorja držav članic za čezmejno **medsebojno interakcijo**, tako da si prek digitalnih procesov **izmenjujejo podatke**, informacije in znanja v skladu s pravnimi, organizacijskimi, semantičnimi in tehničnimi zahtevami, povezanimi s tako čezmejno interakcijo;

člen 2, točka (1), akta o interoperabilni Evropi

Kaj to pomeni v praksi, če se upoštevajo štiri ravni (pravna, organizacijska, semantična in tehnična) evropskega okvira interoperabilnosti?

Z vidika **pravne interoperabilnosti** se oceni, ali lahko javne organizacije, ki delujejo na podlagi različnih pravnih okvirov, sodelujejo pri zagotavljanju vseevropskih digitalnih javnih storitev (npr. zagotavljanje nacionalne kartice ugodnosti za invalide, ki se lahko uporablja kot pravno veljavno dokazilo v drugih državah članicah).

Z vidika **organizacijske interoperabilnosti** se oceni, ali javne organizacije usklajujejo svoje poslovne procese, odgovornosti in pričakovanja, da bi dosegle visokokakovostno zagotavljanje vseevropskih digitalnih javnih storitev (npr. z jasnim imenovanjem javnega organa, ki lahko izdaja nacionalne kartice ugodnosti za invalide, veljavne v drugi državi članici).

Z vidika **semantične interoperabilnosti** se oceni, ali se natančni format ter pomen podatkov in informacij ohranita in razumeta med izmenjavami javnih organizacij, ki so potrebne za zagotavljanje vseevropskih digitalnih javnih storitev (npr. zagotavljanje, da lahko organi v drugih državah članicah razumejo vsebino in strukturo nacionalne kartice ugodnosti za invalide).

Z vidika **tehnične interoperabilnosti** se oceni, ali je mogoče omrežne in informacijske sisteme različnih javnih organizacij varno in ustrezno medsebojno povezati, kot je potrebno za zagotavljanje vseevropskih digitalnih javnih storitev (npr. zagotavljanje, da se nacionalne kartice ugodnosti za invalide izdajajo v digitalnem formatu, ki ga lahko obdelujejo druge države članice).

Evropska komisija je leta 2017 sprejela najnovejšo različico evropskega okvira interoperabilnosti, ki je postala temeljna podlaga za številne nacionalne okvire interoperabilnosti in interoperabilnostne politike. V prihodnosti bo razvoj evropskega okvira interoperabilnosti usmerjal [Odbor za interoperabilno Evropo](#). Več podrobnosti je na voljo na portalu [Inteoperable Europe Academy](#), ki ponuja [usposabljanje o evropskem okviru interoperabilnosti](#).

Evropski okvir interoperabilnosti je dobro izhodišče za razumevanje, kaj je ocena interoperabilnosti.

1.3 Temeljna podlaga za ocene interoperabilnosti

Javne organizacije vsak dan uvajajo ali spreminjajo zavezujoče zahteve³ (tj. obveznosti, prepovedi, pogoje, merila ali omejitve), ki vplivajo na interakcijo z javnimi organizacijami v drugih državah ali na ravni EU, kar je potrebno za zagotavljanje vseevropskih digitalnih javnih storitev. Ocene interoperabilnosti so usmerjene prav v te postopke odločanja. Njihov namen je ozaveščati o čezmejni interoperabilnosti in morebitnem učinku zavezujočih zahtev nanjo, **preden** se te zahteve določijo. Subjekti, ki pripravljajo take odločitve z zavezujočimi zahtevami (npr. pravni predlog ali postopek za oddajo javnega naročila), so zato pravno zavezani, da izvedejo oceno. Izvedbo ocene lahko prenesejo tudi na druge, saj lahko države članice same določijo notranje vire in sodelovanje med svojimi organi

³Pojmi akta o interoperabilni Evropi so podrobno pojasnjeni v [2. poglavju](#).

javnega sektorja, kot je potrebno za izvajanje ocen interoperabilnosti (uvodna izjava 16 akta o interoperabilni Evropi).

1.4 Kako lahko ocene prispevajo k zagotavljanju boljših digitalnih javnih storitev z nižjimi stroški?

Nemotena digitalna interakcija med javnimi organizacijami je bistvena za mobilnost državljanek in državljanov ter podjetij po vsej EU ter s tem za dokončno vzpostavitev digitalnega enotnega trga in povečanje konkurenčnosti gospodarstva EU. Je tudi pogoj za visokokakovostne vseevropske digitalne javne storitve. Pri vsem tem je interoperabilnost pomemben dejavnik, ki omogoča nemoteno digitalno interakcijo in s tem doseganje teh ciljev. Vendar je omogočanje takih interakcij v zgodnjih fazah razvoja politike in projektov IT pogosto spregledano, zlasti pri vprašanjih, ki se ne nanašajo na tehnično interoperabilnost omrežnih in informacijskih sistemov.

Z ocenami interoperabilnosti se zagotavlja čimprejšnje ozaveščanje o čezmejni interoperabilnosti, da bi se povečali mobilnost in konkurenčnost ter preprečile drage ovire za interoperabilnost.

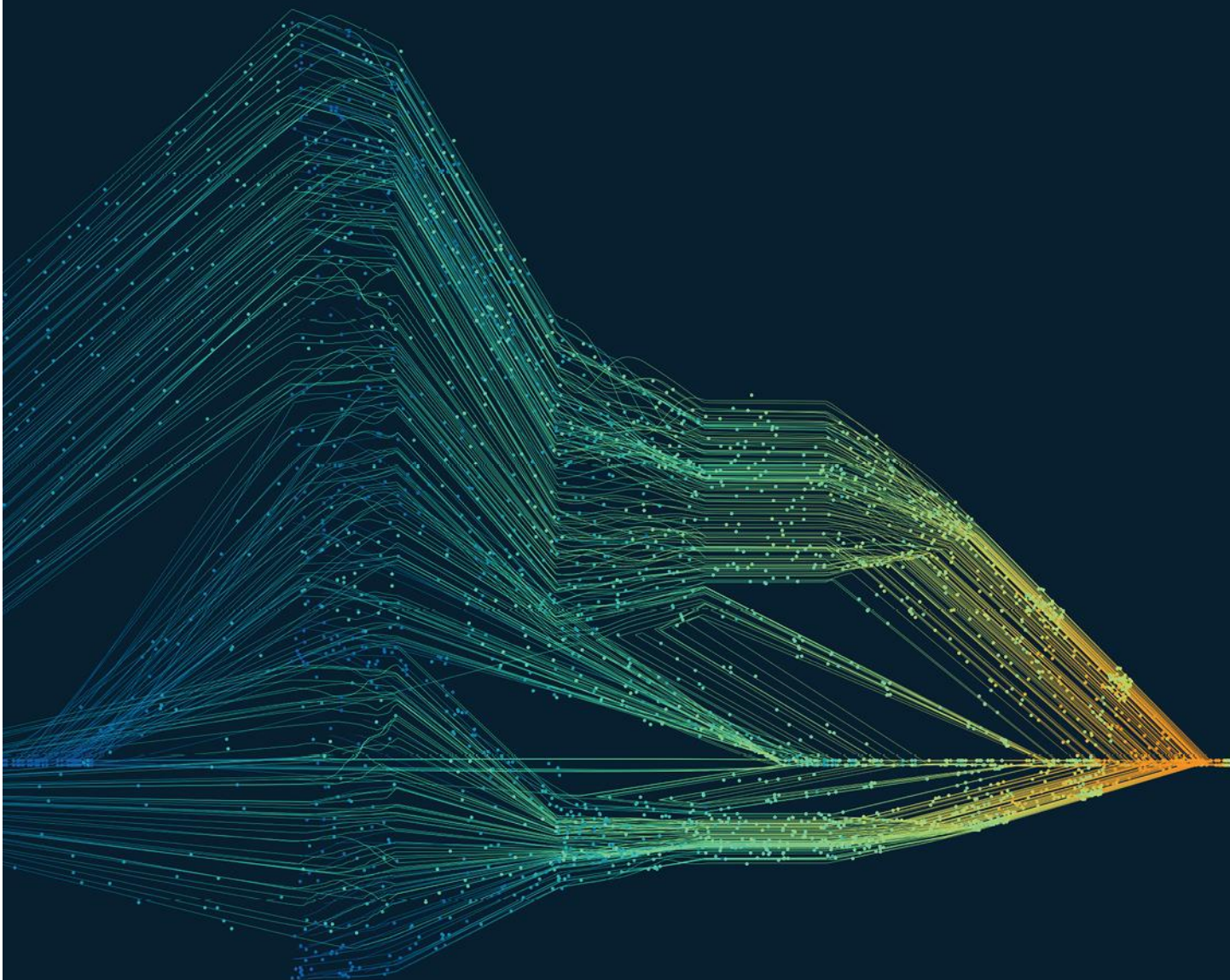
Poleg zelo usklajenih niš (npr. izmenjava informacij o vozilih in vozniških dovoljenjih) je lahko (skupno) zagotavljanje visokokakovostnih digitalnih javnih storitev prek meja držav članic še posebej zahtevno zaradi specifičnih čezmejnih vprašanj, ki zadevajo vse razsežnosti interoperabilnosti (pravno, organizacijsko, semantično in tehnično). Ocena interoperabilnosti pomaga zagotoviti, da se ti izzivi ustrezno upoštevajo in da se opredelijo možne rešitve za poznejše izvajanje, s čimer se zmanjša upravno breme in olajša dostop do digitalnih javnih storitev za državljanke in državljane ter podjetja v EU. Postopek ocenjevanja javnim upravam pomaga tudi odkriti rešitve, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, in preprečiti, da bi morale začeti od začetka.

Ocena interoperabilnosti omogoča lažje ustrezno upoštevanje vseh razsežnosti čezmejne interoperabilnosti pri zagotavljanju vseevropskih digitalnih javnih storitev, s čimer se prepreči nastanek nepotrebnega upravnega bremena.

Poleg tega je objava ocen interoperabilnosti namenjena sporočanju pridobljenih izkušenj med javnimi organizacijami EU, s čimer se jim pomaga izboljšati odločitve o zavezujočih zahtevah in povečati ponovno uporabo. To je predvideno ne le prek mehanizmov, kot so medsebojni strokovni pregledi, temveč tudi prek repozitorija, ki omogoča dostop do prejšnjih ocen. Obvezna ocena interoperabilnosti sama po sebi ne more preprečiti težav s čezmejno interoperabilnostjo, vendar pomaga opredeliti potrebo po novih pravnih, organizacijskih, semantičnih ali tehničnih rešitvah in sporazumih na ravni EU ali nacionalni ravni, da se odpravijo ali zmanjšajo čezmejne ovire.

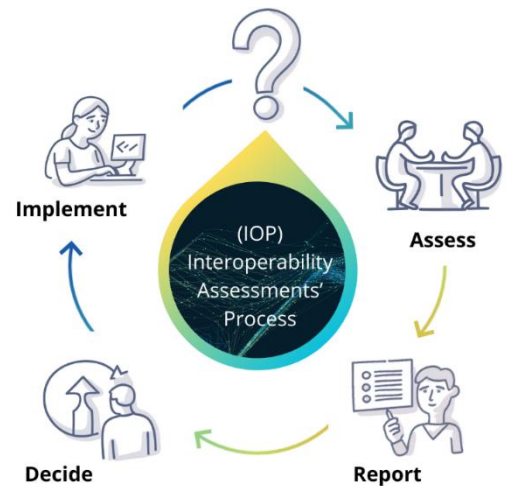
Koristi ocene interoperabilnosti presegajo koristi enotne ocene, saj lahko spodbujajo vzajemno učenje med javnimi organizacijami in pomagajo opredeliti tista vprašanja, ki jih je najbolje obravnavati s skupnimi prizadevanji.

2 Kdaj je ocena interoperabilnosti pravno predpisana?

Namen tega poglavja je osebam, odgovornim za ocene interoperabilnosti v svojih javnih organizacijah, pomagati določiti, ali so pravno zavezane, da izvedejo oceno interoperabilnosti.

Zlasti so razloženi pojmi akta o interoperabilni Evropi, ki so podlaga za obveznost izvedbe ocene interoperabilnosti. Odločitveno drevo, ki temelji na poglobljeni razlagi teh ključnih pojmov, povzema korake, ki jih je treba izvesti za razumevanje, ali je potrebna ocena interoperabilnosti. Pojmi so dodatno ponazorjeni z več primeri, v katerih se lahko od nekoga zahteva ali ne, da izvede oceno.

2.1 Glavni pojmi v okviru ocen interoperabilnosti

Cilj ocen interoperabilnosti je dobro upravljan postopek sprememb, v katerem se čim bolj proaktivno opredelijo vplivi na čezmejno interoperabilnost. Glavni pojmi so opredeljeni v členu 2 akta o interoperabilni Evropi.

2.1.1 Zavezujoče zahteve

Pojem „zavezujoča zahteva“ je v členu 2, točka (15), akta o interoperabilni Evropi opredeljen kot:

- obveznost, prepoved, pogoj, merilo ali omejitev
- pravne, organizacijske, semantične ali tehnične narave,
- ki jo določi subjekt Unije ali organ javnega sektorja
- v zvezi z eno ali več vseevropskimi digitalnimi javnimi storitvami in
- ki vpliva na čezmejno interoperabilnost.

Kaj je navedeno v aktu o interoperabilni Evropi

V uvodni izjavi 18 akta o interoperabilni Evropi je podrobneje opredeljeno, kaj je zavezujoča zahteva in kako jo je mogoče določiti.

Zavezujoče zahteve se lahko določijo v okviru „zakona, predpisa, upravne določbe, pogodbe, javnega razpisa ali drugega uradnega dokumenta. Zavezujoče zahteve vplivajo na zasnovo, naročanje, razvoj in izvajanje vseevropskih digitalnih javnih storitev ter omrežnih in informacijskih sistemov, ki se uporabljajo za njihovo zagotavljanje, s čimer vplivajo na dohodni ali izhodni pretok podatkov teh storitev. [...] naloge, kot so razvojno vzdrževanje, ki ne uvajajo bistvenih sprememb, varnostne in tehnične posodobitve ali enostavno javno naročanje standardne opreme [...] [IKT], običajno ne vplivajo na čezmejno interoperabilnost vseevropskih digitalnih javnih storitev in zato ne terjajo do obvezne ocene interoperabilnosti v smislu te uredbe“⁴.

Pri ocenjevanju, ali je zahteva v skladu z aktom o interoperabilni Evropi zavezujoča, je eden od bistvenih dejavnikov, ali zahteva vpliva na druge organizacije, ki sodelujejo pri zagotavljanju javne storitve (tj. vpliv na čezmejno interoperabilnost). Za zavezujočo zahtevo se na primer lahko šteje tehnična zahteva, ki je obvezna samo za stran, ki jo določi, vendar **še vedno omejuje možnosti, ki jih imajo na izbiro drugi**.

⁴Pomembne so tudi uvodne izjave 10, 15–17 in 21–22 akta o interoperabilni Evropi.

Zavezujoče zahteve običajno izhajajo iz zakonodaje. Zavezujoča zahteva v zakonu bi se lahko na primer nanašala na:

- zbiranje, obdelavo, ustvarjanje, izmenjavo ali souporabo podatkov med subjekti Unije ali organi javnega sektorja (npr. uredba o javnih registrih),
- avtomatizacijo ali digitalizacijo javnih storitev ali njihovih osnovnih postopkov (npr. uporaba umetne inteligence v javni storitvi ali zagotavljanje vozniškega dovoljenja v digitalnem formatu (kot podatki) namesto fizične kartice),
- uporabo novih ali obstoječih omrežnih in informacijskih sistemov (npr. uporaba tehničnega sistema po načelu „samo enkrat“⁵).

Zakonodaja EU, ki državam članicam nalaga, da usklajujejo izvajanje različnih nalog nacionalnih vlad, na primer pogosto zahteva, da se razvijejo – ali znatno spremenijo – ter povežejo informacijski sistemi ali druge digitalne rešitve, kot so vmesniki za aplikacijsko programiranje⁶, da bi se podprle nove zahteve. Zakonodaja EU, ki vsebuje zavezujoče zahteve, vključuje na primer [uredbo o enotnem digitalnem vstopnem mestu](#) (zahteva, da se nacionalni infrastrukturi doda dodatna raven), [uredbo eIDAS](#) (zahteva po prilagoditvi nacionalnih storitev) in schengensko zakonodajo (zahteva po popolni harmonizaciji sistemov).

Za porabo sredstev, ki se vlagajo v obsežen razvoj informacijskih sistemov, je pogosto potrebno pooblastilo, pridobljeno z dodelitvijo proračunskih sredstev. Poleg tega je za pretok novih podatkov med organi pogosto potrebna pravna podlaga za izmenjavo podatkov. **Zato je na splošno smiselno posebno pozornost nameniti vsem zahtevam, ki jih določi zakonodajalec.** Kljub temu je treba upoštevati, da se lahko organi javnega sektorja ali subjekti Unije v nekaterih primerih odločijo, da bodo zavezujoče zahteve določili zunaj zakonodaje (npr. zahteve v postopkih za oddajo javnega naročila, obsežnih pilotnih projektih ali dvostranskih sporazumih med dvema ali več državami članicami). Možno je tudi, da se po oceni zavezujočih zahtev iz prvotne zakonodaje določijo dodatne zahteve (npr. določitev zagotavljanja digitalnih javnih storitev). Take odločitve bi lahko omejile možnosti, ki jih imajo na izbiro drugi, zato bi bila potrebna tudi ocena interoperabilnosti.

Običajno ocena ni potrebna v primerih, ki se nanašajo na naloge, kot so razvojno vzdrževanje, ki ne uvajajo bistvenih sprememb, varnostne ali tehnične posodobitve ali enostavno javno naročanje standardne opreme informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT) (uvodna izjava 18 akta o interoperabilni Evropi).

Poleg tega, da je zavezujoča, bi morala biti zavezujoča zahteva v smislu akta o interoperabilni Evropi **določena s strani subjekta Unije ali organa javnega sektorja**, morala bi se nanašati na eno ali več **vseevropskih digitalnih javnih storitev** in morala bi vplivati na **čezmejno interoperabilnost**. Ti pojmi so podrobneje pojasnjeni v nadaljevanju.

⁵Glej člen 14 uredbe o enotnem digitalnem vstopnem mestu: Uredba (EU) 2018/1724 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 2. oktobra 2018 o vzpostavitvi enotnega digitalnega vstopnega mesta za zagotavljanje dostopa do informacij, do postopkov ter do storitev za pomoč in reševanje težav ter o spremembi Uredbe (EU) št. 1024/2012 (UL L 295, 21.11.2018, str. 1).

⁶Vmesniki za aplikacijsko programiranje so programski vmesniki, ki omogočajo komunikacijo med dvema aplikacijama, tj. omogočajo prenos podatkov.

2.1.2 Organi javnega sektorja in subjekti Unije

Ocenjeno zavezujočo zahtevo oziroma zahteve mora določiti organ javnega sektorja ali subjekt Unije. V členu 2, točka (6), akta o interoperabilni Evropi je izraz „organ javnega sektorja“ opredeljen enako kot v členu 2, točka (1), [direktive o odprtih podatkih](#), in sicer:

- državni, regionalni ali lokalni organi,
- osebe javnega prava⁷ ali
- združenja, ki jih je ustanovil eden ali več takšnih organov ali ena ali več takšnih oseb javnega prava.

Ta opredelitev se ne uporablja le v okviru direktive o odprtih podatkih, temveč tudi za uredbo eIDAS. Zato javna organizacija, ki spada na področje uporabe navedenih zakonodajnih aktov, spada tudi v opredelitev organa javnega sektorja v skladu z aktom o interoperabilni Evropi.

V členu 2, točka (5), akta o interoperabilni Evropi, je izraz „subjekti Unije“ opredeljen kot „institucije, organ[i], urad[i] in agencije Unije, ustanovljen[i] s PEU, Pogodbo o delovanju Evropske unije ali Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo ali na njihovi podlagi“.

2.1.3 Vseevropske digitalne javne storitve

Storitve se štejejo za vseevropske digitalne javne storitve, če izpolnjujejo kumulativne zahteve iz člena 2, točka (2), akta o interoperabilni Evropi. Z drugimi besedami, storitve so:

„digitalne storitve, ki jih subjekti Unije ali organi javnega sektorja zagotavljajo drug drugemu ali fizičnim ali pravnim osebam v Uniji in za katere je potrebno sodelovanje prek meja držav članic, med subjekti Unije ali med subjekti Unije in organi javnega sektorja, in sicer z uporabo njihovih omrežnih in informacijskih sistemov“.

– člen 2, točka (2), akta o interoperabilni Evropi

Oceno interoperabilnosti je treba izvesti le za zavezujoče zahteve v zvezi s takimi vseevropskimi digitalnimi javnimi storitvami. To pomeni, da mora zahteva **vplivati na** zasnovano, naročanje, razvoj, izvajanje in zagotavljanje vseevropskih digitalnih javnih storitev ali njihovih omrežnih in informacijskih sistemov, s čimer vpliva na dohodni ali izhodni pretok podatkov teh storitev. Z drugimi besedami, zahteva bi morala vplivati na zadevne podatke, pri čemer bi bilo treba upoštevati, kdo komu posreduje podatke in s katero digitalno rešitvijo. Vhodni pretok podatkov lahko vključuje:

- podatke, potrebne za zagotavljanje digitalne javne storitve,
- podatke o pošiljatelju
- in podatke o digitalnem kanalu, prek katerega so podatki prejeti.

Izhodni pretok podatkov lahko vključuje:

- podatke, ki jih zagotavlja digitalna javna storitev,

⁷Glej opredelitev v členu 2, točka (2), direktive o odprtih podatkih: „osebe, ki izpolnjujejo vse naslednje značilnosti: (a) so ustanovljene s posebnim namenom zadovoljevanja potreb v splošnem interesu, ki ni industrijske ali komercialne narave, (b) so pravne osebe in (c) jih večinoma financirajo državni, regionalni ali lokalni organi ali druge osebe javnega prava; ali so pod upraviteljskim nadzorom navedenih organov; ali imajo upravni, upraviteljski ali nadzorni odbor, v katerega več kot polovico članov imenujejo državni, regionalni ali lokalni organi ali druge osebe javnega prava“.

- podatke o prejemniku
- in podatke o digitalnem kanalu, prek katerega so podatki zagotovljeni.

2.1.3.1 Kaj je digitalna javna storitev?

Za boljše razumevanje pojma vseevropske digitalne javne storitve je pomembno razumeti osnovne pojme, na katerih temelji. Akt o interoperabilni Evropi se uporablja samo za **digitalne javne storitve**, vendar v njem ni opredeljeno, katere storitve se štejejo za javne storitve. Člen 1(3) določa, da se „[t]a uredba [...] uporablja brez poseganja v pristojnost držav članic, da opredelijo, kaj so javne storitve, ali v njihovo zmožnost, da določijo postopkovna pravila, ali zagotovijo, upravljajo ali izvajajo te storitve“. To pomeni, da niso vse javne storitve v vseh državah članicah enake.

Vendar pa imajo nekatere skupne značilnosti: digitalne javne storitve v smislu akta o interoperabilni Evropi so **samo storitve, ki jih zagotavljajo subjekti Unije ali organi javnega sektorja držav članic**. Zasebne družbe lahko na primer upravljajo parkirišče na javnem zemljišču in aplikacijo za parkiranje, ki podpira tako storitev. Zgolj dejstvo, da je fizični prostor v lasti organa javnega sektorja in da ga te zasebne družbe od njega najemajo, samo po sebi ne pomeni, da so digitalne aplikacije za parkiranje digitalne javne storitve, ki jih zagotavlja organ javnega sektorja. V drugih primerih lahko organi zasebnega sektorja opravljajo pomožno vlogo, ki ne vpliva na to, da je neka storitev javna (na primer javna storitev lahko uporablja storitve v oblaku, ki jih zagotavljajo organi zasebnega sektorja, vendar organ javnega sektorja ali subjekt Unije ohrani splošno odgovornost za zagotavljanje storitve).

Vseevropske digitalne javne storitve so omejene na storitve, ki se **zagotavljajo bodisi drugemu organu javnega sektorja ali subjektu Unije bodisi fizični ali pravni osebi v EU**. To pomeni, da zahteve v zvezi s storitvami, ki so pri organu javnega sektorja ali subjektu Unije na voljo samo za notranjo uporabo, ne spadajo v to opredelitev (npr. rezervacija mize v odprti pisarni), kakor tudi ne storitve, ki vključujejo le interakcijo z državo ali državljani in podjetji **zunaj EU**.

2.1.3.2 Kdaj je digitalna javna storitev vseevropska?

Če zadevna storitev ali storitve izpolnjujejo zahteve za digitalno javno storitev, je mogoče oceniti, ali je taka storitev tudi vseevropska digitalna javna storitev. Pri tem morata biti izpolnjena dva pogoja: (i) storitev mora vključevati sodelovanje prek meja držav članic, med subjekti Unije ali med subjekti Unije in organi javnega sektorja, tj. prek njihovih jurisdikcij, in (ii) pri tem je treba uporabiti njihove omrežne in informacijske sisteme.

Primeri **sodelovanja prek meja držav članic** so lahko sodelovanje, potrebno za vzajemno priznavanje akademskih diplom ali poklicnih kvalifikacij, izmenjave podatkov o vozilih za potrebe varnosti v cestnem prometu, dostop do podatkov o socialni varnosti in zdravstvenih podatkov ter izmenjave informacij v zvezi z obdavčitvijo ali carino in na splošno vse tiste storitve, ki izvajajo načelo „samo enkrat“.

Sodelovanje med subjekti Unije lahko na primer vključuje sodelovanje med službo Komisije in agencijo pri upravljanju projekta ali programa financiranja ali sodelovanje med sozakonodajalcema.

Sodelovanje med organi javnega sektorja držav članic in subjekti Unije bi lahko na primer potekalo v okviru sistemov enotnega okenca, javnega naročanja nad pragom ali različnih mehanizmov poročanja. Interakcije, ki potekajo prek sistemov, ki jih zagotavljajo subjekti Unije, vendar podpirajo sodelovanje prek meja držav članic, bi spadale v obe kategoriji (npr. interakcija prek tehničnega sistema „samo enkrat“).

Storitev mora zahtevati tudi interakcijo **med omrežnimi ali informacijskimi sistemi** dveh ali več organov javnega sektorja ali subjektov Unije. Če za opravljanje digitalne javne storitve ni potrebna interakcija z

omrežnimi ali informacijskimi sistemi drugih organov javnega sektorja ali subjektov Unije, se storitev ne šteje za vseevropsko digitalno javno storitev. To na primer velja, kadar se dokazi izmenjujejo po navadni pošti.

2.1.4 Čezmejna interoperabilnost

Zavezujoče zahteve v smislu področja uporabe morajo vplivati na čezmejno interoperabilnost, kot je opredeljena v členu 2, točka (1), akta o interoperabilni Evropi. Vprašanje v zvezi s tem, kako tako vplivajo, je del ocene, vprašanje njihovega morebitnega vpliva pa je del predhodne ocene. Če se zahteve, ki jih je treba oceniti, nanašajo na vseevropske digitalne javne storitve (in s tem na sodelovanje med organi javnega sektorja v različnih državah članicah in subjekti Unije), običajno vplivajo tudi na čezmejno interoperabilnost, saj določajo način medsebojne interakcije med organi javnega sektorja in subjekti Unije.

2.2 Odločitveno drevo

Odločitveno drevo na naslednji strani se lahko uporabi kot podlaga za presojo, ali je ocena interoperabilnosti potrebna. Če organ v odločitvenem drevesu odgovori pritrdilno, je ocena interoperabilnosti obvezna. V nasprotnem primeru ocena interoperabilnosti ni obvezna, vendar je lahko še vedno koristna (glej 1. poglavje).

Slika 1: Odločitveno drevo za oceno interoperabilnosti

Ustrezni pojmi	Korak	Vprašanje	Če je odgovor pritrđen	Če je odgovor nikalen
Za potrditev, ali ste v postopku, ki določa zavezujoče zahteve, in za potrditev obstoja zavezujoče zahteve, na podlagi katere bi bila lahko potrebna ocena.	1	Ali ste v postopku, ki določa zavezujoče zahteve (npr. zakonodajni postopek, postopek oddaje javnega naročila)? Z drugimi besedami, ali zavezujoče zahteve, ki jih proučujete, še niso določene in se zato lahko še vedno spremenijo ?	Nadaljujte s korakom 2.	Ocena interoperabilnosti ni potrebna. <i>Ocena interoperabilnosti je obvezna le, če je zahtevo še vedno mogoče spremeniti.</i>
Da se oceni, ali je zahteva zavezujoča.	2	Ali je zahteva, ki jo je treba določiti, zavezujoča (tj. nekaj, kar omejuje možnosti, ki jih imajo na izbiro drugi)?	Nadaljujte s korakom 3.	Ocena interoperabilnosti ni potrebna. <i>Bistvena podlaga za oceno interoperabilnosti so samo zavezujoče zahteve.</i>
Da se oceni, ali se zavezujoča zahteva nanaša na digitalne javne storitve.	3	1. Ali se zavezujoča zahteva nanaša na digitalno javno storitev, ki jo zagotavljajo organi Unije ali organi javnega sektorja?	Nadaljujte s korakom 4.	Ocena interoperabilnosti ni potrebna. <i>Akt o interoperabilnosti Evrope velja samo za javne storitve, ki jih zagotavljajo organi javnega sektorja ali subjekti Unije.</i>
	4	2. Ali se digitalna javna storitev zagotavlja drugemu organu javnega sektorja ali subjektu Unije oziroma fizični ali pravni osebi v EU?	Nadaljujte s korakom 5.	Ocena interoperabilnosti ni potrebna. <i>Akt o interoperabilni Evropi velja samo za javne storitve, ki se zagotavljajo drugim organom javnega sektorja ali subjektom Unije.</i>

EVROPSKA KOMISIJA – (OSNUTEK) SMERNIC ZA OCENE INTEROPERABILNOSTI

Ustrezni pojmi	Korak	Vprašanje	Če je odgovor pritrdilen	Če je odgovor nikalen
Da se oceni čezmejna izmenjava podatkov in ugotovi, ali je digitalna javna storitev vseevropska.	5	Ali so za zagotavljanje digitalne javne storitve, ki jo to zadeva, potrebne interakcije prek omrežnih ali informacijskih sistemov: (a) med organi javnega sektorja, ki se nahajajo prek meja držav članic; (b) med subjekti Unije ali (c) med subjekti Unije in organi javnega sektorja?	Nadaljujte s korakom 6.	Ocena interoperabilnosti ni potrebna. <i>Storitve, omejene na eno državo članico, se ne štejejo za vseevropske digitalne javne storitve. Da bi bila ocena obvezna, mora zavezujoča zahteva vplivati na čezmejno interakcijo – če storitev ne vključuje čezmejne interakcije omrežij ali sistemov, se ne šteje za vseevropsko digitalno javno storitev.</i>
Za potrditev, da je ocena potrebna.	6	Ali se ocena za to zavezujočo zahtevo izvaja prvič?	Ocena interoperabilnosti je potrebna. <i>Pravno ste zavezani, da izvedete oceno interoperabilnosti in objavite poročilo.</i>	Ocena interoperabilnosti ni potrebna. <i>Niste pravno zavezani, da izvedete oceno interoperabilnosti. Vendar je lahko prostovoljna ocena kljub temu koristna.</i>

Ne glede na rezultat odločitvenega drevesa je pomembno upoštevati naslednje tri točke:

Ponovitev ocene ni potrebna

Oceno mora izvesti samo javna organizacija, ki namerava določiti zahtevo. To velja za zahteve v vseh fazah življenjskega cikla digitalne javne storitve in lahko vključuje različne subjekte, odvisno od tega, ali so zahteve uvedene v pravnem predlogu ali opredeljene pozneje (z določitvijo novih) med izvajanjem ali upravljanjem storitve. Če je datoteka v skupni odgovornosti, se morajo subjekti dogovoriti o vlogah in sodelovati (glej tudi [5. poglavje](#)). Obveznost se ne nanaša na javno organizacijo, ki zahtevo zgolj izvaja in ki jo zavezuje odločitev druge javne organizacije (glej tudi 1. in 2. vprašanje v odločitvenem drevesu). Če je odločitev sprejeta skupaj (npr. v okviru čezmejnega projekta), se lahko skupaj izvede tudi ocena.

Pravilo, da ocen ni treba ponavljati, je dodatno pojasnjeno z izjemo iz člena 3 akta o interoperabilni Evropi: v zvezi z zavezujočo zahtevo, za katero je ocena že bila izvedena, obvezne ocene interoperabilnosti ni treba ponoviti. Čeprav ocen ni treba ponoviti, so lahko med različnimi različicami vsekakor sorodnosti.

Sorodne ocene

Ocene lahko temeljijo druga na drugi, kadar ena javna organizacija (npr. subjekt Unije) določi zavezujoče zahteve na visoki ravni, ki jih nato podrobneje opredelijo izvajalski subjekti. To bi se lahko na primer zgodilo med prenosom direktive EU v nacionalno zakonodajo ali kadar se predhodno ocenjena zavezujoča zahteva, sprejeta v pravnem besedilu, v postopku za oddajo javnega naročila dodatno izpopolni za potrebe njenega izvajanja. Če se to doseže tako, da se določijo nove zavezujoče zahteve, se lahko ovire za čezmejno interoperabilnost uvedejo tudi v tej poznejši fazi, zato je treba na novo dodane zahteve oceniti. Vendar se lahko te ocene nanašajo na prejšnje ocene in temeljijo na njihovih ugotovitvah.

V skladu z istim pravilom ocena v fazi izvajanja ni potrebna, kadar je treba zavezujočo zahtevo izvajati z rešitvami, ki jih zagotovijo subjekti Unije. V zvezi s tem se predpostavlja, da so vse rešitve, ki jih zagotavljajo subjekti Unije, privzeto interoperabilne, saj se zagotavljajo v najrazličnejših okvirih po vsej EU. Vendar se lahko tudi v tem primeru ocena interoperabilnosti izvede prostovoljno, da se preveri, ali so s temi rešitvami v specifičnem okviru obravnavana vsa morebitna vprašanja čezmejne interoperabilnosti.

Brez retroaktivnih ocen

Pravna obveznost izvajanja ocen interoperabilnosti začne veljati 12. januarja 2025. Več zavezujočih zahtev, ki vplivajo na čezmejno interoperabilnost vseevropskih digitalnih javnih storitev, je bilo morda že določenih, vendar še niso bile prenesene ali izvedene. Retroaktivna ocena ni obvezna, vendar je zelo priporočljiva v primerih z velikim tveganjem, saj lahko pomaga pri prenosu ali izvajanju, kot je pojasnjeno zgoraj.

2.3 Primeri

1. primer: Prilagoditev nacionalne rešitve, da se omogoči izmenjava podatkov z drugimi državami članicami

Veliko mesto v državi članici mora nadalje razviti svoj tehnični sistem, da bi se podprle razširjene zahteve za izmenjavo podatkov z organi drugih držav članic, ki izhajajo iz nove uredbe EU.

Vendar je pristojni generalni direktorat Komisije v zvezi s predložitvijo predloga izvedel podrobno oceno interoperabilnosti, v kateri so opisane pričakovane posledice za države članice. Nove ocene interoperabilnosti ni treba izvesti, če nameravana sprememba izhaja neposredno iz potrebe po zagotovitvi skladnosti z novo uredbo. Z drugimi besedami, nova ocena v tem primeru ni obvezna, ker mesto ne **določa** zavezujočih zahtev, temveč jih le **izvaja** (glej 1. vprašanje (V1) v odločitvenem drevesu).

Nova ocena bi bila obvezna, če bi se mesto odločilo za izvajanje dodatnih zahtev, ki ne izhajajo iz obveznosti na podlagi nove uredbe, vendar bi bile določene v istem okviru (čezmejna izmenjava podatkov) ali bi nanj verjetno vplivale (sprememba formata ali lastništva podatkov).

2. primer: Potreba po podpori IT za novo zakonodajo EU

Vladna agencija v državi članici mora dodatno razviti svojo rešitev poročanja, da bi se podprle nove zavezujoče zahteve, ki izhajajo iz nedavno sprejete uredbe. V skladu z uredbo morajo akterji, ki so dejavni na domačem trgu za proizvod X, redno predložiti digitalna poročila o prodaji svojega proizvoda.

Ocena ni potrebna, ker agencija ne določa zavezujočih zahtev, temveč jih le izvaja (glej V1).

Drugače pa bi bilo, če bi uredba določala le zahtevo na visoki ravni in bi agencija nameravala določiti nadaljnje nove zavezujoče zahteve za izvajanje, ki še niso bile ocenjene. Agencija bo na primer morda morala določiti zahteve, ki urejajo izmenjavo digitalnega poročanja o prodaji, nato pa bo morala oceniti učinek take zahteve na čezmejno izmenjavo podatkov.

Agencija bi še vedno lahko ugotovila, da ji ocene interoperabilnosti ni treba izvesti. Nova zahteva se ne nanaša na digitalno javno storitev (zlasti ne na interakcijo take storitve z drugimi), temveč se z njo zgolj spreminja prag za število družb, o katerih je treba poročati (V3). V tem primeru je lahko prostovoljna ocena vseeno koristna.

3. primer: Javni razpis za sklenitev okvirne pogodbe v zvezi z vzdrževanjem in nadaljnjim razvojem tehničnih sistemov

Vladna agencija v državi članici namerava objaviti javni razpis za sklenitev okvirne pogodbe v zvezi z vzdrževanjem in nadaljnjim razvojem svojih informacijskih sistemov. Agencija določa zavezujočo zahtevo in je ne le izvaja (V1).

Zavezujoče zahteve lahko vključujejo javni razpis. Vendar javni razpis za sklenitev okvirne pogodbe v zvezi z upravljanjem, vzdrževanjem in nadaljnjim razvojem strokovnih sistemov sam po sebi ne vsebuje zavezujočih zahtev v zvezi z digitalnimi javnimi storitvami, temveč v zvezi z „razvojnim vzdrževanjem“ (V2). Zato ocena interoperabilnosti ni potrebna.

Ocena je običajno potrebna, če se v okviru pogodbe zahteva razvoj specifičnega sistema (npr. uvedena je nova nacionalna zahteva ali zahteva za posamezno organizacijo, da bi se podprla nova zakonodaja – to bi lahko vplivalo na čezmejno interoperabilnost vseevropskih digitalnih javnih storitev, morda zato, ker bi se s tem spremenili (nekateri vidiki) poslovne logike sistema).

4. primer: Javno naročanje rešitve za storitev, ki jo uporabljajo čezmejni uporabniki

Občina v obmejni regiji države članice razmišlja o nakupu digitalne samopostrežne rešitve, ki bi omogočila plačilo parkirnine na za to določenih območjih občine. Da bi občina zagotovila to storitev, v zvezi z odločitvijo o javnem naročilu določi nove zavezujoče zahteve za informacijski sistem.

Vendar te zahteve ne vplivajo na čezmejno interoperabilnost (V3), saj je namen rešitve zahtevati plačilo od strani, ki želi parkirnino plačati neposredno. Pri tej transakciji ni potrebna izmenjava podatkov med organi v državah članicah ali z institucijami EU.

Ker za zagotavljanje storitve ni potrebna čezmejna interakcija omrežnih ali informacijskih storitev, občini pred naročilom predlagane rešitve ni treba izvesti ocene interoperabilnosti.

5. primer: Predlagana so nova pravila EU, ki zahtevajo nacionalno digitalno podporo

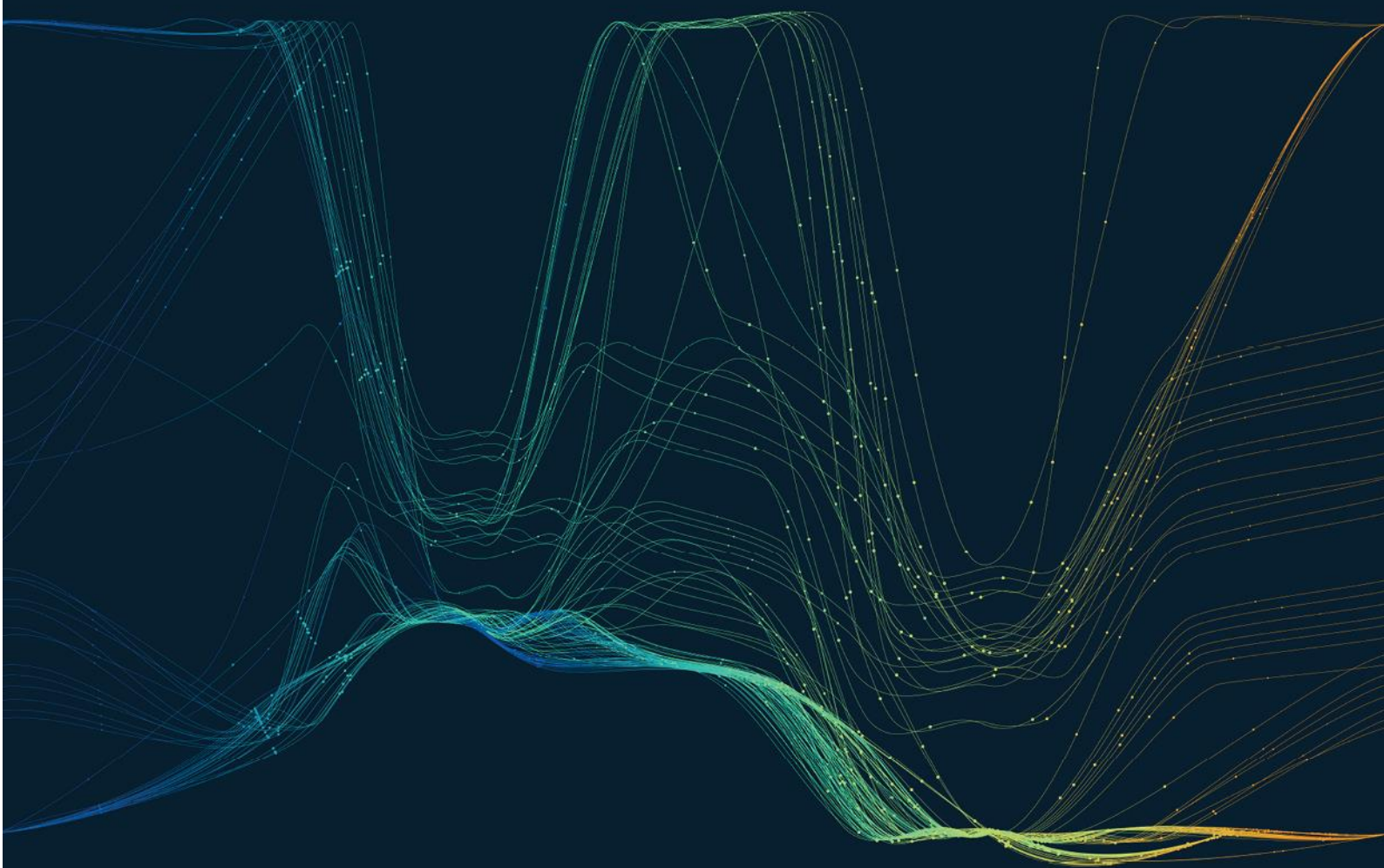
Generalni direktorat Komisije je pripravil osnutek zakonodajnega akta za nadaljnjo ureditev kmetijskega sektorja z uvedbo novih razmejitev in vrst podatkov za poročanje o emisijah CO₂. Več držav članic je nacionalne rešitve za poročanje uvedlo že pred dvema letoma. Če bo zakonodajni akt sprejet, bodo morale te države članice nadalje razviti svoje obstoječe pravne okvire in informacijske sisteme tako, da bodo podpirali nove razmejitve in vrste podatkov, opisane v zakonodajnem aktu.

Generalni direktorat bo moral za predlog izvesti oceno interoperabilnosti, ker je še vedno odprt za razpravo (V1) in se nanaša na vseevropske digitalne javne storitve (V2 in V3) (tj. nanaša se na pretok podatkov med javnimi organizacijami). Pri tej oceni interoperabilnosti bi bilo nato treba upoštevati obstoječe rešitve in načine za njihovo (ponovno) uporabo ter se tako izogniti podvajanju prizadevanj in virov.

Poleg teh konkretnih primerov so dobri kazalniki za to, kdaj je ocena verjetno koristna, če ne celo obvezna, tudi naslednji primeri:

- določanje novih nalog za organe,
- spremembe v zvezi z razkrivanjem informacij,
- spremembe pravic do pridobitve informacij in
- nov način zagotavljanja javne storitve.

3 Kako izvesti oceno interoperabilnosti?

Ko na podlagi odločitvenega drevesa iz 2. poglavja določite, da je ocena interoperabilnosti potrebna, vas bo to poglavje vodilo skozi postopek izvedbe ocene.

Namen tega poglavja je zagotoviti jasna navodila po korakih za izvedbo ocene interoperabilnosti v skladu z aktom o interoperabilni Evropi. Spoznali boste:

- ključne korake v oceni interoperabilnosti,
- kako opredeliti in dokumentirati zavezujoče zahteve,
- kako ugotoviti učinke na čezmejno interoperabilnost,
- kako opredeliti ustrezne deležnike in se z njimi posvetovati ter
- kako opredeliti uporabne rešitve interoperabilne Evrope.

V aktu o interoperabilni Evropi je jasno navedeno, da bi moral biti pristop k izvajanju ocen interoperabilnosti **sorazmeren in prilagojen** njihovi ravni in obsegu. To pomeni, da različne metodologije in orodja zagotavljajo različno vrednost v različnih okvirih (glej pododdelek 3.4 tega poglavja). Namen tega poglavja ni zagotoviti enoten pristop za vse, temveč vas seznaniti z različnimi možnostmi. Te možnosti se razlikujejo glede na okoliščine, ki so povezane s splošnim upravljanjem interoperabilnosti javne organizacije. Takšno upravljanje bi lahko na primer vključevalo obstoj nacionalnih ali organizacijskih ocen ali okvirov IT/interoperabilnosti (glej [5. poglavje](#)). Če v določeni organizaciji ni posebnih smernic o pristopu k oceni interoperabilnosti, bi morala oseba, ki vodi ocenjevanje, izbrati pristop, ki prinaša največjo vrednost, hkrati pa ustvarja najmanjše breme.

Postopek, opisan v tem poglavju, predstavlja celovit **pristop „dobre prakse“** k ocenam interoperabilnosti, vendar se zavedamo, da se organizacije razlikujejo po velikosti, strukturi, virih in stopnji zrelosti. Ta postopek je lahko in mora biti prilagojen vašemu posebnemu organizacijskemu okviru in omejitvam.

Ključno je ohraniti temeljna načela⁸ ocene, hkrati pa postopek razširiti tako, da je v vaših posebnih okoliščinah obvladljiv in smiseln. Med branjem teh smernic razmislite, kako se lahko vsak korak prilagodi zmogljivostim in zahtevam vaše organizacije, da se še naprej zagotovi dragocena in izvedljiva ocena ne glede na vaše izhodišče ali razpoložljive vire.

Preden se podrobneje posvetimo posameznemu koraku postopka, je treba proučiti splošna priporočila za izvedbo ocene interoperabilnosti.

⁸ Ocene so bile zasnovane tako, da omogočajo čezmejno interoperabilnost, hkrati pa zagotavljajo vključevanje vseh ustreznih deležnikov in tako ustvarjajo trajnostne digitalne politike, ki so primerne za prihodnost. Za doseg te ciljev je treba razumeti razsežnost vpliva načrtovanih zahtev in predlagati ukrepe za izrabo koristi in obravnavanje morebitnih stroškov (uvodna izjava 17) ter izbrati sorazmeren in diferenciran pristop glede na raven in obseg, v okviru katerega se ocene izvajajo (uvodna izjava 19).

3.1 Splošna priporočila

Splošna priporočila za iskanje pravega pristopa:

Začnite zgodaj. Največje koristi se dosežejo, kadar so ocene izvedene v zgodnji fazi oblikovanja novih zavezujočih zahtev (npr. kot del oblikovanja politike, pravnih predlogov ali zasnove novih rešitev IT) in najpozneje pred sprejetjem zavezujočih odločitev.

Zagotovite primernost za namen. Natančnejša in bolj edinstvena kot je odločitev, ki vsebuje zahteve (npr. izvajanje enega projekta s strani lokalnega organa), bolj je lahko usmerjenost ocene pragmatična in zato ožja. Poskusite jasno opredeliti obseg in cilje ter jim prilagoditi oceno.

Uporabite obstoječe okvire. Ocena bi morala biti usklajena z obstoječimi organizacijskimi in upravnimi okviri, s čimer bi se zagotovilo, da dopolnjujejo upravni delovni proces. Po potrebi bi bilo treba upoštevati tudi pravne okvire v zvezi z digitalnimi politikami. Če je ocena povezana s predhodno oceno (na ravni EU ali nacionalni ravni), to predhodno oceno ponovno uporabite in jo uporabite za podlago.

Posvetujte se z deležniki. Ocena interoperabilnosti bi morala vključevati posvetovanje s prejemniki storitev, ki jih to neposredno zadeva (vključno z državljani in državljkami ali njihovimi predstavniki). Priporočljivo bi bilo tudi posvetovanje z izvajalci in drugimi akterji, ki sodelujejo pri zagotavljanju storitve. Upoštevati je treba, da lahko take ocene vključujejo posameznike, ki nimajo izkušenj z upravljanjem informacij ali IT.

3.2 Priprava

Ta faza je temelj postopka, saj pomaga opredeliti obseg, sestaviti pravo ekipo in vzpostaviti jasen akcijski načrt. Z vlaganjem časa v to začetno fazo lahko racionalizirate naslednje faze ocenjevanja, se izognete morebitnim pastem in zagotovite, da so končni rezultati ustrezni in izvedljivi.

3.2.1 Opredelitev postopkov, ki bi bili podlaga za oceno interoperabilnosti

Namesto *ad hoc* preverjanja, ali je ocena interoperabilnosti potrebna, poskusite opredeliti postopke, za katere je običajno potrebna ocena, npr. zakonodajni cikel, izvedbeni postopki ali postopki za oddajo javnega naročila. Ko imate pregled nad postopki, jih poskusite dodatno omejiti na možno vstopno/intervencijsko točko. Če na primer vaš zakonodajni cikel vsebuje obveznost izvedbe ocene učinka, razmislite, ali bi bilo mogoče oceno interoperabilnosti vključiti v ta postopek in pri katerem koraku.

3.2.1 Opredelitev potrebe po oceni interoperabilnosti

Postopek odločanja pri tem koraku je podrobno opisan v [2. poglavju](#). Z odločitvenim drevesom v navedenem poglavju je zlasti določen strukturiran pristop k presoji, ali je v vašem konkretnem primeru potrebna ocena interoperabilnosti. Nadaljnji koraki, opisani v tem poglavju, se izvedejo le, če je v predhodni oceni iz 2. poglavja navedeno, da je ocena potrebna. Kljub temu lahko oceno izvedete prostovoljno, tudi če niste pravno zavezani njeni izvedbi.

3.2.2 Določitev obsega in ciljev ocene

Od določitve obsega in ciljev ocene interoperabilnosti je odvisen preostali del postopka. Z obsegom so določene meje tega, kar se bo ocenjevalo (vključno s tem, kateri primer oziroma primeri izmenjave podatkov, sistemi, postopki ali storitve bodo proučeni in kako poglobljeno). S cilji je pojasnjeno, kaj nameravate z oceno doseči (npr. opredelitev posebnih vrzeli v interoperabilnosti ali ocenjevanje skladnosti z nekaterimi standardi).

Pomembno je upoštevati, da morajo biti obseg in cilji prilagojeni specifičnemu okviru vašega projekta in organizacije. Razmislite o naravi in kompleksnosti projekta, ki se ocenjuje, ter o organizacijski strukturi in razpoložljivih virih. Za obsežno čezmejno pobudo bo morda potrebna celovita ocena. Pri manjšem, lokaliziranem projektu bi bil lahko koristnejši bolj osredotočen pristop.

Pri določitvi obsega in ciljev razmislite o zmogljivosti vaše organizacije za izvedbo ocene. To vključuje ne le finančna sredstva, temveč tudi čas, strokovno znanje in dostop do potrebnih informacij. Cilj je vzpostaviti ravnotežje med temeljitostjo in praktičnostjo ter zagotoviti, da je ocena smiselna in obvladljiva v okviru vaših omejitev. Glede na vse to in čeprav se mora ocena vedno nanašati na vseevropsko digitalno javno storitev, je treba upoštevati, da se lahko obseg in cilji zato zelo razlikujejo ne le med državami članicami in subjekti Unije, temveč tudi znotraj vaše države članice in vaše organizacije.

3.2.3 Sestava večdisciplinarne ocenjevalne skupine

Sestavljanje ustrezne skupine je ključno za izvedbo učinkovite ocene interoperabilnosti. Idealni scenarij bi vključeval raznoliko skupino strokovnjakov, vendar se zavedamo, da imajo organizacije morda omejene razpoložljive spretnosti in vire. Ključno je, da si prizadevate za najboljšo možno kombinacijo strokovnih znanj v okviru svojih omejitev.

V idealnem scenariju bi vaša ocenjevalna skupina združevala več sklopov spretnosti in perspektiv. Razmislite o vključitvi članov skupine s strokovnim znanjem na področjih, kot so:

- pravni in regulativni vidiki izmenjave podatkov (interoperabilnost),
- analiza poslovnih procesov,
- upravljanje podatkov, vključno s semantičnim strokovnim znanjem in upravljanjem,
- arhitektura IT in povezovanje sistemov,
- posebno znanje za posamezno področje v zvezi z zavezujočimi zahtevami, ki se ocenjujejo, in storitvami, ki jih to zadeva.

Upoštevati je treba, da je lahko ena oseba usposobljena za več strokovnih področij. Če so viri omejeni, dajte prednost najbolj kritičnim spretnostim za vaš specifični okvir ocenjevanja. Razmislite lahko tudi o

začasni vključitvi zunanjih strokovnjakov ali svetovalcev, da zapolnite morebitne ključne vrzeli v strokovnem znanju vaše skupine.

Velikost vaše skupine mora biti sorazmerna z obsegom vaše ocene. Majhna osredotočena skupina bi lahko zadostovala za oceno omejenega obsega. Za večji in kompleksnejši projekt bo morda potrebna obsežnejša skupina.

3.2.4 Opredelitev ustreznih deležnikov

Začnite opredeljevati deležnike, za katere bi lahko bile zavezujoče zahteve pomembne, npr. tako, da se vprašate, na koga bi lahko vplivale pri:

- izvajanju (npr. kdo je vključen v kateri del postopka),
- zagotavljanju storitev (npr. katere organizacije so nujno vključene za uspešno zagotavljanje storitev),
- sami izvedbi (npr. kdo mora sodelovati s kom)
- ali upravljanju (npr. kdo je odgovoren za zagotavljanje doslednosti).

Deležniki so lahko javni ali zasebni (podjetja), državljani ali subjekti Unije. V poznejši fazi se je z njimi treba posvetovati. Če so taki deležniki opredeljeni zgodaj, lahko celo že prispevajo k izvedbi naslednjega koraka (npr. opredelitvi zavezujočih zahtev). Ni treba opredeliti vsakega posameznega deležnika, temveč kategorije deležnikov (npr. vsi državljani in državljanke ali samo določena skupina, vsa podjetja ali samo določeni sektorji).

3.3 Začetna analiza

Naslednja faza vključuje pregled obstoječe dokumentacije, politik in storitev, da bi se opredelili in razumeli ključni elementi, ki bodo oblikovali vašo oceno.

Ta faza ima tri namene:

1. zbrati in pregledati ustrezno dokumentacijo in politike, v katerih so opisane zahteve, ki vplivajo na interoperabilnost;
2. opredeliti in jasno dokumentirati zavezujoče zahteve, ki so bistvenega pomena za vašo oceno;
3. evidentirati vseevropske digitalne javne storitve, na katere vplivajo te zahteve.

V naslednjih treh pododdelkih je treba upoštevati, da morata biti globina in širina vaše analize sorazmerna z obsegom vaše ocene, kot je opredeljen v pripravljalni fazi. Cilj je ustvariti trdne temelje znanja, ki bodo podlaga za preostali del vašega postopka ocenjevanja.

3.3.1 Pregled dokumentacije in politik, v katerih so opisane zahteve

Glavni namen te faze je zbrati in analizirati vse dokumente, ki so pomembni za razumevanje novih ali spremenjenih zahtev (ne glede na to, ali so izrecno navedene ali zgolj implicitne). Ta pregled je podlaga za opredelitev zavezujočih zahtev, ki so bistvene za vašo oceno v naslednjem koraku.

Opozoriti je treba, da se lahko narava in obseg razpoložljive dokumentacije znatno razlikujeta glede na trenutno fazo projekta ali pobude, ki se ocenjuje (v fazi priprave zakonodaje, fazi zasnove in oblikovanja ali v poznejši fazi).

Glede na vašo trenutno fazo postopka, na podlagi katerega bo razvita digitalna javna storitev, so v nadaljevanju opisani možni koraki, ki jih je mogoče izvesti.

1. Opredelite in zberite vse zadevne dokumente. Ti lahko poleg pravnih aktov, v katerih so določene zahteve, vključujejo tudi sekundarne vire, kot so tehnična dokumentacija ali sporočila o dokumentu, ki vsebuje zahteve. Na začetku bodite temeljiti, da zagotovite, da se ne spregledajo nobene ključne informacije, npr. preglejte več kot le zavezujoči dokument, v katerem so opisane zahteve, in upoštevajte okvir, v katerem so določene ali se bodo izvajale. To lahko vključuje druge obstoječe obveznosti glede izmenjave podatkov, ki trenutno niso urejene;
2. razvrstite dokumente glede na njihovo vrsto in pomembnost za interoperabilnost;
3. najprej jih preglejte, da se seznanite z obsegom in vsebino vsakega dokumenta;
4. pripravite povzetek ali kazalo ključnih dokumentov in njihovega pomena za zahteve glede interoperabilnosti;
5. opredelite morebitne vrzeli v dokumentaciji, ki jih je morda treba odpraviti.

Drugi vidiki:

- upoštevajte tako notranje kot zunanje vire dokumentacije,
- bodite pozorni na nadzor različic in zagotovite, da imate na voljo najnovejšo informacijo,
- poiščite sklice na standarde ali druge zunanje zahteve, ki lahko vplivajo na interoperabilnost,
- bodite pozorni na morebitne dvomnosti ali nedoslednosti, ki jih najdete v dokumentaciji, in jih nadalje proučite.

Ne pozabite, da cilj v tej fazi ni poglobljena analiza zahtev, temveč ustvariti razumen pregled nad dokumentiranim. To bo podlaga za podrobnejšo analizo v naslednjih korakih.

3.3.2 Opredelitev ustreznih zavezujočih zahtev

Namen tega koraka je **opredeliti in dokumentirati zavezujoče zahteve**, ki jih nameravate oceniti (za več informacij o tem, kaj je zavezujoča zahteva, glej [2. poglavje](#)). Opozoriti je treba, da se lahko za obravnavanje sklopa zavezujočih zahtev izvede tudi enotna ocena interoperabilnosti (običajno takrat, ko se vse določi z istim postopkom odločanja).

Zahteve boste morali dokumentirati, saj vam bodo pomagale pri razpravi o njihovih učinkih, kar je cilj ocene interoperabilnosti. Ne pozabite, da to ni vedno enostavno. Nekatere zahteve morda niso zelo očitne in izrecno navedene, vendar jih je mogoče opredeliti šele po temeljiti in strokovni analizi.

Preglejte dokumente, ki ste jih že opredelili, in povzemite zavezujoče zahteve, ki:

- se nanašajo na digitalno javno storitev:
 - o imajo digitalno razsežnost, tj. kadar so njihovi osnovni postopki digitalizirani ali avtomatizirani, zadevajo podatke, vključujejo vzpostavitev ali uporabo digitalnih rešitev, ponujajo digitalni kanal za zagotavljanje storitev ali se zagotavljajo prek omrežnih in informacijskih sistemov,
 - o vključujejo interakcijo med javnimi organizacijami, tj. subjekti Unije ali organi javnega sektorja jih zagotavljajo drug drugemu oziroma fizičnim ali pravnim osebam v Uniji;
- imajo vseevropsko razsežnost:
 - o zahtevajo sodelovanje prek meja držav članic, med subjekti Unije ali med subjekti Unije in organi javnega sektorja.

Pri svojih razmislekih bodite temeljiti: če se v postopku ocenjevanja ne upošteva obstoj zavezujočih zahtev, lahko to izvajalcem pozneje včasih povzroči težave v zvezi s čezmejno interoperabilnostjo⁹.

Ko določite zahteve, lahko izberete metodo, ki vam najbolj ustreza za dokumentiranje opredeljenih zahtev¹⁰. Na splošno se pri dokumentiranju zahtev izogibajte uporabi pasivne oblike, ker se s tem pogosto zgodi, da akterji (tj. tisti, ki sodelujejo) niso jasno opredeljeni. Prepričajte se, da povzetek vsebuje informacije, ki so potrebne, da se lahko šteje za zavezujočo zahtevo, saj je vaša ocena morda vključevala informacije, zbrane v okviru zavezujočega dokumenta (ne samega dokumenta).

Glede na fazo projekta, v kateri so zahteve določene, so lahko dragocene različne metode za opredelitev in dokumentiranje zahtev (npr. iskanje zgodb uporabnikov ali primerov uporabe na začetku zakonodajnega cikla). Zato pri dokumentiranju opredeljenih zahtev upoštevajte pričakovano ciljno skupino za oceno interoperabilnosti. Čeprav mora biti ocena objavljena na uradnem spletišču, npr. biti mora javno dostopna, bo najverjetneje prispevala tudi k nadaljnjim postopkom v življenjskem ciklu digitalne javne storitve. Zato razmislite, ali bo poročilo o oceni posredovano drugim tako, kakršno je, ali boste pripravili drug dokument, na primer za posvetovanja z deležniki, javno naročanje ali izvajanje. Če ste odgovorili pritrdilno, ustrezno prilagodite svoje metode. Vaša dokumentacija je odvisna tudi od vrste zavezujočih zahtev, ki jih opisujete (npr. poslovne, funkcionalne in nefunkcionalne zahteve ali tehnične zahteve).

Kot je že bilo omenjeno, bodo vaše zahteve na splošno del širšega postopka, pri katerem so z zahtevami urejeni le določeni deli. Zato je smiselno upoštevati širši celotni postopek in vašo dokumentacijo prilagoditi njegovim posebnostim. V ta namen lahko:

1. zahteve prenesete v diagram postopka;
2. zahteve navedete v obliki, ki jo je mogoče ponovno uporabiti (npr. za javni razpis)¹¹.

3.3.3 Evidentiranje vseevropskih digitalnih javnih storitev, ki jih to zadeva

Da bi ocenili, kje in kako bodo opredeljene zavezujoče zahteve vplivale na vseevropske digitalne javne storitve, se je smiselno osredotočiti na vizualni prikaz same storitve, vključno z njeno vseevropsko razsežnostjo (npr. povezava prek meja držav članic, med subjekti Unije ali med subjekti Unije in organi javnega sektorja prek njihovih omrežnih in informacijskih sistemov). Namen je opredeliti in vizualno prikazati čezmejne izmenjave podatkov in interakcije, ki so potrebne za učinkovito zagotavljanje javne storitve. Na ta način lahko pripravite načrt za oceno učinkov zahtev na čezmejno interoperabilnost, tj. zlasti na predhodno opredeljene izmenjave podatkov in interakcije.

Čeprav je k tej nalogi mogoče pristopiti na več načinov, je v naslednjem oddelku opisan eden od možnih načinov za razumevanje storitve in čezmejnih interakcij, ki so podlaga za razmislek o interoperabilnosti:

Najprej vizualno prikažite storitev tako, da upoštevate naslednje:

- Kaj je splošni cilj povezane odločitve? (ustrezno ozadje in orientacijska točka)

⁹ Neupoštevanje zahtev glede interoperabilnosti je bilo na primer v preteklosti razlog za ponoven razmislek o pristopu politike k izdajanju elektronskih računov: [Poročilo o učinkih Direktive 2014/55/EU na notranji trg in na uvajanje izdajanja elektronskih računov pri javnem naročanju – Evropska komisija \(europa.eu\)](#).

¹⁰ Na Portalu odprtih podatkov EU je na voljo podroben [priročnik za vizualni prikaz podatkov](#), ki vključuje različne tehnike, od diagramov do grafov in zgodbarjenja.

¹¹ Kadar je ocena interoperabilnosti povezana z javnim naročanjem sistemov IKT, bi morale tehnične specifikacije dokumentacije v zvezi z javnim naročanjem izpolnjevati zahteve, opredeljene v [tehničnih specifikacijah IKT, na katere se je mogoče sklicevati pri javnem naročanju](#) in ki se lahko štejejo za interoperabilnostne rešitve.

- Kdo je vključen? (akterji, kot so podjetja, državljani in državljanke itd.)
- Kaj se zgodi? (preverjanje podatkov, izdajanje dokazov)
- Kdaj se to zgodi? (časovna odvisnost, odvisnost od postopka)
- Kje se to zgodi? (zaledna pisarna, zbirke podatkov, specifična (fizična) lokacija)
- Zakaj se to zgodi? (pravna podlaga, vključno z morebitno subsidiarnostjo)

Ta vizualni prikaz lahko oblikujete na različne načine (npr. kot uporabniška pot, odločitveno drevo ali diagram postopka). Zahteve lahko tudi evidentirate v orodju za vizualni prikaz arhitekture storitev (npr. z uporabo [evropske referenčne arhitekture interoperabilnosti \(EIRA\)](#)).

Za vseevropsko razsežnost digitalne javne storitve (npr. čezmejna povezava, potrebna med javnimi organizacijami za zagotavljanje zadevne storitve) upoštevajte naslednje točke, da bi opredeljene zahteve povezali s storitvijo.

1. Opredelite potrebne izmenjave podatkov:

- poskusite (na podlagi opisa storitve in zavezujočih zahtev) evidentirati specifične primere, v katerih je treba podatke izmenjati ali deliti s storitvami v drugih državah članicah ali subjekti Unije,
- navedite zahteve glede informacij, ki bi se v vsakem primeru izpolnile z izmenjavo podatkov (npr. identifikacija fizične osebe, informacije o varnosti proizvodov ali upravni podatki organizacij).

2. Opredelite sodelujoče ponudnike storitev:

- za vsako izmenjavo podatkov določite ustrezno javno storitev oziroma storitve v drugih državah članicah ali pri subjektih Unije, s katerimi mora ponudnik storitve sodelovati,
- seznanite se z organi ali institucijami, pristojnimi za te partnerske storitve.

3. Opredelite interakcije:

- opišite naravo vsake interakcije (npr. pridobivanje podatkov, predložitve in preverjanje podatkov),
- opredelite vrsto podatkov, ki so del interakcije, in razmislite o opredelitvi skupin podatkov, da bi dosegli raven podrobnosti nabora podatkov, ki omogoča ponovno uporabo obstoječih podatkov,
- opredelite smer pretoka podatkov (enosmerna ali dvosmerna),
- upoštevajte morebitne posebne zahteve za te interakcije (npr. v realnem času ali paketno in pogostost).

Nato lahko evidentirate tudi povezave.

4. Ustvarite vizualni prikaz teh interakcij:

Taki vizualni prikazi, npr. diagram arhitekture, bodo prav tako pomembno prispevali k nadaljnjemu postopku ocenjevanja. Za začetek lahko uporabite diagrame pretoka, uporabniške poti ali druge metode za vizualni prikaz.

Po evidentiranju teh povezav je pomembno tudi razmisliti, kaj konkretno bi pomenilo izvajanje zavezujoče zahteve. Zato bodite pozorni tudi na naslednje točke.

5. Opredelite odvisnosti:

- zabeležite morebitne odvisnosti od specifičnih sistemov, standardov ali protokolov, potrebnih za te interakcije (npr. kadar se del podatkov hrani v baznih registrih, upoštevajte odvisnosti od ustreznega baznega registra, da se zagotovi ponovna uporaba takih podatkov),
- izpostavite vse obstoječe interoperabilnostne rešitve, ki se že uporabljajo ali so načrtovane.

6. Razmislite o nadgradljivosti:

- ocenite možnosti za ponovno uporabo storitve s specifičnimi zahtevami (ali bi jo bilo mogoče ponovno uporabiti v drugih primerih uporabe),
- upoštevajte morebitne spremembe zahtev glede izmenjave podatkov skozi čas (npr. vrsta ali količina podatkov oziroma pogostost interakcije se lahko spremeni).

Rezultat teh prizadevanj je lahko grafični prikaz ali diagram, ki prikazuje, kako poteka čezmejna interakcija med vašo javno storitvijo in drugimi storitvi. To lahko vključuje:

- vizualni prikaz povezav med storitvami (podrobno so lahko opisane vrste izmenjanih podatkov in narava vsake interakcije),
- seznam partnerskih storitev in pristojnih organov ter
- ugotovljene odvisnosti in zahteve glede interoperabilnosti.

Taka evidentiranja bi se lahko uporabljala kot referenčna točka za postopek ocenjevanja, saj bi pomagala opredeliti morebitna vprašanja ali zahteve na področju interoperabilnosti. Uporabite jih lahko na primer za posvetovanje z deležniki in skupno iskanje nedoslednosti (logičnih, pravnih ali oblikovnih/dokumentacijskih), nerešenih vprašanj ali podvajanj. Iz njih je razvidna tudi odvisnost od drugih storitev, organizacij ali postopkov, na katere bi lahko vplivalo odločanje o zadevni zavezujoči zahtevi.

3.3.4 Vključevanje deležnikov

Seznam deležnikov, sestavljen v pripravljalni fazi, bi bilo treba v tej fazi ocene izpopolniti. Posvetovanja se lahko uporabljajo za več namenov: pomagajo lahko izboljšati dokumentacijo v zvezi z zahtevami in zadevnimi storitvami (kot je navedeno zgoraj). Pomagajo vam lahko tudi bolje pojasniti zadevno vprašanje deležnikom in oceniti priložnosti za boljšo čezmejno interoperabilnost v prihodnosti.

Ker je poudarek na vseevropskih digitalnih javnih storitvah in njihovi čezmejni interoperabilnosti, sta za oceno zlasti pomembni dve skupini deležnikov.

Uporabniki digitalnih javnih storitev: prejemniki storitev (fizične ali pravne osebe), ki se za učinkovito uporabo teh storitev zanašajo na čezmejno interakcijo digitalnih javnih storitev.

Za izvedbo ocene interoperabilnosti se je treba posvetovati s temi prejemniki storitev (vključno z državljanji in državljanke ali njihovimi predstavniki), da se ocenijo morebitni učinki. S tem se pridobijo dragocene povratne informacije o sorazmernosti zavezujoče zahteve glede na prvotni cilj njene uvedbe (tj. ali je ta zahteva sorazmerna s pričakovano koristjo njene uvedbe). Poleg tega je mogoče oceniti učinkovitost zahteve (tj. ali bo zavezujoča zahteva pripomogla k doseganju tega, za kar je bila določena). Zahteve se zato lahko ustrezno prilagodijo, preden se sprejme zavezujoča odločitev. Vendar je treba opozoriti, da lahko take ocene vključujejo posameznike, ki nimajo izkušenj z upravljanjem informacij ali z IT, zato ustrezno prilagodite svojo komunikacijo.

Javne organizacije v drugih državah članicah ali na ravni EU so subjekti Unije ali organi javnega sektorja, ki urejajo, zagotavljajo, upravljajo ali izvajajo vseevropske digitalne javne storitve.

Vključujejo deležnike iz celotnega življenjskega cikla storitve (npr. referente, izvajalce na področju IT in druge skupine uporabnikov v javni organizaciji, ki jih to zadeva, kot so ponudniki storitev). Če niste prepričani, kako se posvetovati s temi deležniki, lahko preberete tudi 7. poglavje v [zbirki orodij Evropske komisije za boljše pravno urejanje](#). Upoštevajte, da se bo za zagotovitev interoperabilnosti morda treba poglobiti v specifična področja politike. Drug primer posvetovanja z deležniki bi zato lahko bilo posvetovanje s strokovnjaki na teh področjih.

Upoštevajte tudi, da zahteva iz člena 3 akta o interoperabilni Evropi glede izvedbe posvetovanj ne pomeni, da je treba ta posvetovanja izvesti poleg posvetovanj, ki so del drugih postopkov. Povezovanje z obstoječimi postopki je mogoče in se tudi zelo spodbuja, da bi se izkoristile razpoložljive sinergije (glej [5. poglavje](#)).

Vključevanje deležnikov lahko presega to začetno fazo, poleg tega lahko z deležniki tudi potrdite rezultat naslednjega koraka (ocenjevanja).

3.4 Ocena čezmejne interoperabilnosti

Po vzpostavitvi podlage za vašo oceno sledi glavni del postopka ocenjevanja interoperabilnosti. Ta faza vključuje oceno učinkov zavezujočih zahtev na čezmejno interoperabilnost z več vidikov v skladu z evropskim okvirom interoperabilnosti.

V naslednjih pododdelkih so opisani načini analize učinkov na čezmejno interoperabilnost – ob upoštevanju pravnih, organizacijskih, semantičnih in tehničnih vidikov – ter navedeni primeri dobre prakse za pristop k tej nalogi.

3.4.1 Analiza učinkov na čezmejno interoperabilnost

V aktu o interoperabilni Evropi ni predpisana ena obvezna metoda, vendar je navedeno, da je evropski okvir interoperabilnosti podporno orodje (člen 3(2) akta o interoperabilni Evropi).

Kot je pojasnjeno zgoraj, je treba upoštevati, da **namen ocene ni prikazati, kako doseči popolno interoperabilnost, temveč bi morala ocena prispevati k odkrivanju načinov za doseganje večje interoperabilnosti**. Če se je vaša javna organizacija že odločila za uporabo ene metode za ocenjevanje, upoštevajte to odločitev (glej [5. poglavje](#)).

Upoštevanje evropskega okvira interoperabilnosti kot glavnega izhodišča za vašo oceno pomeni upoštevanje obsega, v katerem predlagane zahteve omogočajo ali ovirajo interoperabilnost. Na ta način se lahko tudi ugotovi, ali so potrebne dodatne zahteve. V uvodni izjavi 21 je navedeno, da bi bilo treba v oceni oceniti učinke načrtovanih zavezujočih zahtev ob upoštevanju njihovega izvora, narave, posebnosti in obsega. Da bi tem vidikom namenili pozornost, so lahko prvo izhodišče štiri razsežnosti evropskega okvira interoperabilnosti.

3.4.1.1 Ocena pravnih vidikov

Cilj je oceniti, v kolikšni meri zavezujoče zahteve javnim organizacijam, ki delujejo v skladu z različnimi pravnimi okviri, politikami in strategijami, omogočajo sodelovanje pri zagotavljanju vseevropskih digitalnih javnih storitev. Pri tej oceni bi bilo treba upoštevati dejavnike, kot so skladnost zahteve z obstoječimi zakoni in predpisi, možnost nasprotij ali neskladnosti z drugimi pravnimi okviri, vključno z digitalnimi politikami EU, ter izvedljivost izvajanja in izvrševanja.

3.4.1.2 Ocena organizacijskih vidikov

Cilj je oceniti, v kolikšni meri zavezujoče zahteve javnim organizacijam pomagajo ali ne pomagajo pri usklajevanju njihovih poslovnih procesov, odgovornosti in pričakovanj za doseganje visokokakovostnega in nemotenega zagotavljanja vseevropskih digitalnih javnih storitev. V kolikšni meri zavezujoče zahteve ustvarjajo priložnosti ali tveganja za organizacije in njihov način dela? Ali na primer določajo nove naloge, ki jih je treba vključiti, ali (ponovno) dodeljujejo odgovornosti?

3.4.1.3 Ocena semantičnih

vidikov

Cilj je oceniti, v kolikšni meri zavezujoče zahteve zagotavljajo, da se natančen format in pomen izmenjanih podatkov in informacij ohranita ter razumeta v vseh fazah izmenjave, ki je potrebna za zagotavljanje vseevropskih digitalnih javnih storitev, ki jih to zadeva. V kolikšni meri zavezujoče zahteve ustvarjajo priložnosti ali tveganja za smiselno čezmejno izmenjavo podatkov? Ali na primer spodbujajo uporabo kontroliranih besednjakov ali vsebujejo nove pojme?

3.4.1.4 Ocena tehničnih vidikov

Cilj je oceniti, v kolikšni meri zavezujoče zahteve pomagajo različnim stranem pri varnem in ustreznem medsebojnem povezovanju, da lahko zagotavljajo vseevropske digitalne javne storitve.

Poleg te različice smernic ni nobenega orodja, ki bi zajemalo vse te vidike. Trenutno je na portalu interoperabilne Evrope na voljo prva različica, s katero lahko sporočite svoje rezultate v formatu, predpisanem v Prilogi k Uredbi.

Za zdaj si z naslednjim primerom lahko ustvarite predstavo o potrebnih vprašanjih za omogočanje čezmejne interoperabilnosti in s tem o prvih intervencijskih točkah za opredelitev možnih učinkov zavezujočih zahtev na čezmejno interoperabilnost.

Primer: invalidi se še vedno srečujejo s težavami pri uporabi svoje nacionalne kartice ugodnosti za invalide v drugih državah EU. Jasno je, da je treba te težave odpraviti. Nacionalne kartice

ugodnosti za invalide bi morale v idealnem primeru postati digitalne, vendar s tem se postavlja nekaj zapletenih vprašanj glede interoperabilnosti. Na primer:

- pravni vidiki:
 - Kako zagotoviti, da je vsako dokazilo o invalidnosti (npr. digitalna kartica), ki ga izda pristojni organ v državi članici, pravno veljavno tudi v drugi državi članici?
 - Kako preveriti, ali vsebina digitalnega dokazila o invalidnosti zadostuje za dokazovanje skladnosti s postopkovnimi zahtevami v drugi državi članici?
 - Ali se lahko vsebina čezmejnega dokazila o invalidnosti izmenja čezmejno v skladu s splošno uredbo o varstvu podatkov?
- organizacijska vidika:
 - Katera javna organizacija je pooblaščenca za izdajo dokazila o invalidnosti v čezmejnem okviru (npr. za osebo, ki živi in dela v različnih državah članicah)?
 - Kako javne organizacije zahtevajo dokazilo o invalidnosti v čezmejnem okviru?
- semantična vidika:
 - Kako zagotoviti, da je vsa vsebina dokazila o invalidnosti razumljiva?
 - Kako zagotoviti, da imajo enak pomen za vse udeležence?
- tehnična vidika:
 - Ali se dokazilo o invalidnosti izda v formatu, ki jo lahko obdelata katera koli javna organizacija, ki to zahteva?
 - Ali obstaja tehnični sistem za čezmejno izmenjavo dokazila o invalidnosti, ki je interoperabilen za vse strani, vključene v izmenjavo?

3.4.1.5 Dobre prakse za odkrivanje učinkov na čezmejno interoperabilnost

V nadaljevanju je predstavljenih nekaj različnih pristopov, ki vsi temeljijo na evropskem okviru interoperabilnosti in se lahko uporabijo kot podporna orodja pri izvajanju ocene čezmejne interoperabilnosti. Vsi ti pristopi so v skladu s pravno zahtevo, da se ocena izvede na „ustrezen način“.

3.4.1.5.1 Dobra praksa 1: zavezujoče zahteve v politikah (digitalni pregledi)

Zavezujočih zahtev v pravnih besedilih pogosto ne napiše večdisciplinarna skupina, zato je lahko poznavanje nekaterih vidikov digitalnega izvajanja pomanjkljivo. V takih primerih gre pri oceni bolj za odkrivanje, pri katerem akterji ugotovijo, da politika vsebuje zavezujoče zahteve, in se seznani s poznejšimi posledicami izvajanja, ki jih prej morda niso upoštevali. Poleg tega se lahko politike izvajajo na zelo različne načine in v mnogih primerih niti niso namenjene temu, da bi predpisovale način izvajanja. To pomeni, da sta z ocenami interoperabilnosti politik povezana dva dodatna izziva:

- osebe, ki pripravljajo zahteve, morda slabo poznajo digitalno izvajanje,
- mnoga vprašanja o digitalnem izvajanju morda v veliki meri ostajajo odprta, saj je proces še vedno na samem začetku.

Za reševanje teh izzivov so Komisija in več držav članic v zadnjih letih na podlagi evropskega okvira interoperabilnosti pripravile praktične kontrolne sezname, ki jih oblikovalci politik lažje razumejo in se nanje lažje odzovejo¹². Ti vprašalniki so lahko izhodišče za oblikovalce politik, ki želijo izvedeti, kako lahko

¹² Primeri vključujejo prakse v Komisiji, npr. [orodje št. 28 v zbirki orodij Evropske komisije za boljše pravno urejanje](#), na Danskem, npr. [zakonodaja, ki je pripravljena za digitalizacijo \(digst.dk\)](#), in v Nemčiji, npr. [Digitalno preverjanje: Izpopolnjevanje beta različice po korakih | DigitalService \(bund.de\)](#).

politika izboljša čezmejno interoperabilnost ali tveganja, ki ustvarjajo nove izzive za čezmejni pretok podatkov. Oblikovalce politik lahko tudi usmerjajo pri nadaljnjih korakih, ki jih je treba izvesti pri poglobljanju v odprta vprašanja (npr. z vključevanjem strokovnjakov z drugimi poklicnimi izkušnjami).

3.4.1.5.2 Dobra praksa 2: specializiran okvir interoperabilnosti kot referenca

Delo, povezano z enotno oceno, je lahko lažje, če je splošno upravljanje interoperabilnosti v organizaciji že usklajeno z evropskim okvirom interoperabilnosti. V tem primeru zadnjenavedenega ni treba uporabiti kot izhodišče za izvedbo ocene. Uporaba specializiranih okvirov interoperabilnosti (npr. nacionalnega okvira interoperabilnosti ali sektorskega okvira interoperabilnosti) za izvedbo ocene omogoča ustvarjanje večje vrednosti in bi lahko poenostavila pristop. V nadaljevanju so navedeni primeri postopkov upravljanja interoperabilnosti, ki so usklajeni z evropskim okvirom interoperabilnosti in jih boste morda prepoznali iz lastnih izkušenj.

- Nekatere države članice so evropski okvir interoperabilnosti prenesle v **nacionalno zakonodajo o interoperabilnosti** in dodale zahteve, ki so specifične za okoliščine v njihovi državi članici¹³. V takih primerih se lahko z oceno prouči, kako bi se zavezujoče zahteve vključile v to ureditev;
- nekatere države članice so uvedle **nacionalne referenčne arhitekture interoperabilnosti**, ki so usklajene z evropskim okvirom interoperabilnosti (nekateri od njih temeljijo na evropskih referenčnih arhitekturah interoperabilnosti)¹⁴. V oceni bi se lahko proučilo, kako se zahteve ujemajo s takimi nacionalnimi arhitekturami;
- nekatere države članice so uvedle **okvire upravljanja podatkov**, ki vključujejo priporočila evropskega okvira interoperabilnosti. Ocena lahko temelji na takih praksah;
- nekatere mednarodne organizacije, kot je Svetovna banka, so evropski okvir interoperabilnosti uporabile kot vodilno načelo za svoje pobude, kot je [ID4D \(identifikacija za razvoj\)](#), katere cilj je pomagati izvajalcem pri oblikovanju in izvajanju vključujočih in zaupanja vrednih sistemov identifikacije.

V zvezi z uskladitvijo z nacionalnim ali specializiranim okvirom bi se lahko postavila naslednja vprašanja:

- Kako se zahteve ujemajo z upravljanjem interoperabilnosti v moji organizaciji?
- Kako se zahteve ujemajo z arhitekturno ureditvijo?
- Ali smo dokumentirali tokove podatkov, ki jih to zadeva, kot to zahteva naša nacionalna ureditev interoperabilnosti?

3.4.1.5.3 Dobra praksa 3: orodja, ki jih je mogoče ponovno uporabiti

To izhodišče je pomembno za vse organizacije, ki nimajo posebne metode za ocenjevanje (interoperabilnosti) ali tako posebno metodo imajo, vendar ni usklajena z evropskim okvirom interoperabilnosti. To je tudi dragocen pristop za natančnejšo oceno zavezujočih zahtev (npr. za preverjanje skladnosti s standardom).

Razvitih je bilo več rešitev, da bi se podprla ocena, ki temelji na evropskem okviru interoperabilnosti in se uporablja za različne namene. Vse te rešitve bo treba prilagoditi, da bodo v prihodnosti v celoti podpirale ocene interoperabilnosti, čeprav lahko že danes zagotovijo nekaj koristnih smernic. Če je

¹³ Primeri so na voljo v nacionalnem okviru interoperabilnosti O [NIFO – observatorij nacionalnih okvirov interoperabilnosti](#).

¹⁴ Primeri vključujejo [Poljsko](#) in [Malto](#).

ocena visoka, bi moral biti učinek na čezmejno interoperabilnost pozitiven; pri nizki stopnji usklajenosti bi morala biti ocena nizka. V nadaljevanju so navedeni primeri takih orodij.

- Za ocene, ki se nanašajo na spremembo obstoječe digitalne javne storitve: [orodja za ocenjevanje zrelosti na področju interoperabilnosti](#) ([IMAPS](#), [SIQAT](#) in [GIQAT](#)). To so orodja za samoocenjevanje, s katerimi se ocenjuje zrelost digitalnih javnih storitev na področju interoperabilnosti, in sicer na vseh ravneh upravljanja. Zato ponujajo dragocena izhodišča, vendar bi jih bilo treba prilagoditi, saj se ocene interoperabilnosti nanašajo na zavezujoče zahteve in ne na specifične digitalne javne storitve. Pri izbiri take rešitve bi bilo treba zagotoviti spletne vprašalnike za oceno zrelosti na področju interoperabilnosti skupaj s priporočili za poročilo;
- za ocene, ki se nanašajo na standard ali specifikacijo: [CAMSS](#) je orodje za samoocenjevanje, s katerim se oceni, kako je interoperabilnost podprta z izbranimi standardi in/ali specifikacijami. Za poročilo bi bilo treba zagotoviti spletni vprašalnik za oceno interoperabilnosti.

3.5 Opredelitev rešitve

Ključno načelo, poudarjeno v aktu o interoperabilni Evropi, je pomen in vrednost ponovne uporabe obstoječih interoperabilnostnih rešitev (npr. standardiziranih gradnikov ali osnovnih besednjakov) za spodbujanje interoperabilnosti, harmonizacije in učinkovite uporabe javnih sredstev. Ta pristop ne le krepi čezmejno interoperabilnost, temveč prispeva tudi k stroškovni učinkovitosti in skladnosti med javnimi storitvami v EU.

V aktu o interoperabilni Evropi je navedeno, da morajo organizacije med postopkom ocenjevanja interoperabilnosti oceniti uporabnost in s tem ponovno uporabnost obstoječih rešitev, zlasti tistih, ki so označene kot rešitve interoperabilne Evrope. To so interoperabilnostne rešitve (npr. standardi, gradniki in osnovni besednjaki), ki jih je Odbor za interoperabilno Evropo preveril in priporočil zaradi njihovega potenciala za izboljšanje ali vzpostavitev (čezmejne) interoperabilnosti, kjer je to potrebno.

Glavni cilji te faze so:

1. opredeliti ustrezne rešitve interoperabilne Evrope, s katerimi bi se lahko obravnavale potrebe po interoperabilnosti, opredeljene v vaši oceni;
2. oceniti, kako bi bilo mogoče te rešitve vključiti v vašo storitev, da bi se izboljšala interoperabilnost;
3. proučiti druge kataloge rešitev, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, bodisi na ravni EU bodisi na nacionalni ravni, ki bi lahko ponudili ustrezne pristope.

Z dajanjem prednosti ponovni uporabi obstoječih rešitev se lahko pospeši razvoj interoperabilnih storitev, zmanjša podvajanje prizadevanj ter zagotovi uskladitev z uveljavljenimi standardi in praksami po vsej EU.

V naslednjih pododdelkih je navedeno, kako učinkovito opredeliti, oceniti in po možnosti prilagoditi te rešitve v okviru vaših specifičnih zahtev glede storitev in interoperabilnosti.

3.5.1 Raziskovanje in ocenjevanje ustreznih rešitev interoperabilne Evrope

Kot je bilo na kratko omenjeno zgoraj, so lahko **rešitve interoperabilne Evrope** katero koli sredstvo, ki ga je mogoče ponovno uporabiti, v zvezi s pravnimi, organizacijskimi, semantičnimi ali tehničnimi zahtevami za omogočanje čezmejne interoperabilnosti. Primeri bi vključevali konceptualne okvire, smernice, referenčne arhitekture, tehnične specifikacije, standarde, storitve in aplikacije ter

dokumentirane tehnične komponente, kot je izvorna koda. **Rešitve interoperabilne Evrope** so interoperabilnostne rešitve, ki jih je priporočil Odbor za interoperabilno Evropo (predvidene so v letu 2025).

3.5.2 Raziskave ustreznih interoperabilnostnih rešitev

[Portal interoperabilne Evrope](#) (prej Joinup) bo sčasoma omogočal dostop do vseh rešitev interoperabilne Evrope, ki bodo ustrezno označene in jih bodo spremljale ustrezne funkcije iskanja. Dodatno bo olajšal iskanje drugih ustreznih rešitev, vključno z odprtokodnimi rešitvami. Sicer so na portalu že na voljo številne rešitve.

Nacionalni portali se lahko uporabljajo tudi kot vstopne točke za iskanje rešitev, ki jih je mogoče ponovno uporabiti in ki izboljšujejo interoperabilnost. Če želite biti obveščeni o rešitvah, ki bi lahko postale pomembne v prihodnosti, razmislite o pridružitvi ustreznim skupnostim, kjer boste našli tudi več informacij in se lahko pridružili razpravam.

3.5.3 Ocenjevanje in izbira ustreznih rešitev interoperabilne Evrope

Pri ocenjevanju in izbiri med opredeljenimi rešitvami bi bilo treba opozoriti na konkretne cilje ocene, opredeljene v prvi fazi. Na splošno se ta del ocene izvaja z namenom, da se **povečajo možnosti za interoperabilnost** v prihodnosti, ko se bodo zahteve izvajale.

Rešitvam interoperabilne Evrope in interoperabilnostnim rešitvam je skupno to, da jih je mogoče ponovno uporabiti. Zgodnja opredelitev rešitev, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, lahko pripomore k oblikovanju zahtev ali njihovi prilagoditvi na način, ki bi omogočil ponovno uporabo teh rešitev in s tem prihranek stroškov pri izvajanju zahtev.

Vendar lahko ocena v tem koraku temelji na precej različnih načrtih, med drugim:

- **proučevanju:** stvari se pustijo dovolj odprte, da se lahko ponovno uporabijo (npr. rešitev interoperabilne Evrope),
- **informacijah:** izvajalce se obvešča s poročilom o oceni obstoječih rešitev, ki bi jih bilo mogoče ponovno uporabiti za izvajanje,
- **načrtovanju:** dokumentira se potreba po razvoju orodja, ki ga je mogoče ponovno uporabiti.

Rešitve, ki so navedene v poročilu o oceni, za izvajalce niso samodejno zavezujoče. Vendar pa jim lahko pomagajo uskladiti in povezati njihova prizadevanja za izvajanje, prihranijo vire in samodejno prispevajo k večji interoperabilnosti po vsej EU. V ta namen bi bilo treba ne le oceniti, ali je ponovna uporaba mogoča in kje, temveč glede na posamezni primer tudi pojasniti, katero rešitev oziroma rešitve bi bilo mogoče ali treba ponovno uporabiti oziroma ali je treba razviti novo rešitev. Če je mogoče, se lahko ponovno obrnete tudi na deležnike, da preverite svoje rezultate in pridobite njihove povratne informacije o možnih rešitvah.

3.6 Poročanje

Ko ocenite posledice za interoperabilnost in opredelite morebitne rešitve, morate svoje ugotovitve in priporočila dokumentirati v poročilu o oceni. To poročilo je ključni dokument postopka ocenjevanja

interoperabilnosti. Na portalu interoperabilne Evrope lahko svoje poročilo izpolnite na podlagi informacij, ki so določene v Prilogi k aktu o interoperabilni Evropi.

Posebnosti priprave, pregleda in dokončanja poročila so pomembne, vendar ne spadajo na področje uporabe tega poglavja. Za podrobna navodila o tem, kako strukturirati in sestaviti poročilo o oceni interoperabilnosti (vključno s posebnimi zahtevami glede vsebine in formata), glejte [4. poglavje](#) tega priročnika, ki vsebuje navodila za pripravo jasnega in informativnega poročila, na podlagi katerega je mogoče ukrepati in ki izpolnjuje zahteve iz akta o interoperabilni Evropi.

3.7 Nadaljnje ukrepanje

Z dokončanjem ocene interoperabilnosti in pripravo poročila se izpolni obvezna zahteva za izvedbo ocene interoperabilnosti. Da pa bi se izvedba ocene kar najbolj izkoristila, bi bilo treba na podlagi zaključkov in ugotovitev nadalje ukrepati, in sicer s pripravo priporočil, sporočanjem informacij o ugotovitvah ali sprejetjem konkretnih ukrepov.

Med nadaljnjim ukrepanjem se lahko razkrijejo tudi novi izzivi ali priložnosti, ki med začetno oceno niso bili očitni. Zato je pomembno, da ostanete prožni in pripravljeni prilagoditi akcijski načrt, da bo odražal dejanske rezultate in nova spoznanja.

Na podlagi ugotovitev ocene lahko organizacije zagotovijo, da se z ocenami interoperabilnosti dosežejo smiselne izboljšave pri zagotavljanju vseevropskih digitalnih javnih storitev.

Povzetek

V tem poglavju je opisan celovit postopek za izvedbo ocene interoperabilnosti in podroben načrt od začetne priprave do stalnega izboljševanja. Opisani postopek vključuje pristop dobre prakse, ki je primeren za kompleksne projekte, pri katerih je treba temeljito oceniti posledice za interoperabilnost.

Pomembno je priznati, da je lahko ta podroben postopek idealen okvir, ki zagotavlja popolno sliko o tem, kaj lahko vključuje celovita ocena interoperabilnosti. Kljub temu se zavedamo, da vsi projekti ali organizacije ne bodo potrebovale ali imele virov za tako obsežno oceno.

Kot je poudarjeno na začetku tega poglavja, bi bilo treba postopek ocenjevanja interoperabilnosti prilagoditi posebnim potrebam, omejitvam in značilnostim vaše organizacije in projekta. Obseg in poglobljenost vaše ocene bi morala biti sorazmerna z obsegom in morebitnim učinkom pobude, ki jo ocenjujete.

Organizacije bi morale imeti možnost, da ta postopek razširijo in prilagodijo svojim posebnim okoliščinam. To lahko pomeni, da se je treba na nekatere faze bolj osredotočiti kot na druge, združiti korake ali prilagoditi raven podrobnosti analize na podlagi razpoložljivih virov in kompleksnosti storitve, ki se ocenjuje. Ključno je spoštovati temeljna načela ocene, hkrati pa zagotoviti, da postopek ostane obvladljiv in zagotavlja dragocen vpogled v vaše posebne okoliščine.

Na naslednji sliki je prikazan razčlenjen primer postopka dobre prakse.

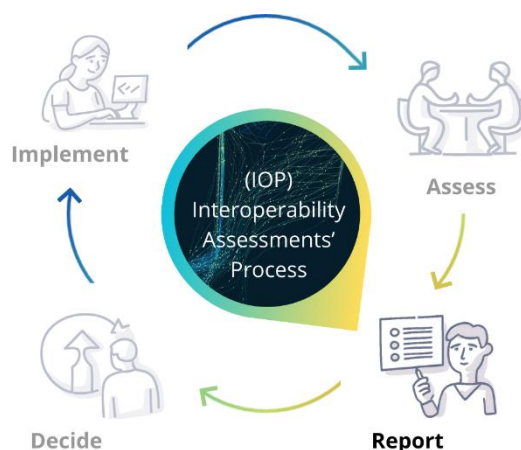
Celovit primer dobre prakse celotnega postopka

4 Kako dokumentirati oceno v celovitem poročilu?

Namen tega poglavja je zagotoviti podporo pri dokumentiranju rezultatov ocene interoperabilnosti v celovitem poročilu. Poročilo ima pomembno vlogo v ciklu ocenjevanja: je ustrezna podlaga za odločanje in se lahko uporabi kot podpora pri izvajanju tako, da se na njegovi podlagi predstavijo predlogi za izboljšanje čezmejne interoperabilnosti vseevropskih digitalnih javnih storitev. Nenazadnje zagotavlja informacije za spremljanje ne le akta o interoperabilni Evropi, temveč potencialno tudi drugih sorodnih shem za spremljanje digitalne uprave.

Zahteve za poročilo o oceni iz akta o interoperabilni Evropi

Javne organizacije se lahko same odločijo, kako bodo organizirale postopek ocenjevanja, vendar pravno besedilo akta o interoperabilni Evropi določa zelo jasne zahteve za poročilo o oceni¹⁵, ki:

1. mora biti objavljeno vsaj na uradnem spletišču;
2. mora biti strojno berljivo;
3. mora predstaviti rezultat ocene (vključno s postavkami iz Priloge k aktu o interoperabilni Evropi);
4. mora biti elektronsko poslan Odboru za interoperabilno Evropo;
5. ne sme vsebovati občutljivih informacij.

V naslednjih pododdelkih so te zahteve podrobneje pojasnjene.

4.1 Objava na uradnem spletišču

S poročilom o oceni je treba obveščati ne le oblikovalce politik in izvajalce, temveč tudi vse druge, ki bodo v prihodnosti morda morali izvajati sorodne ocene. Zato bi morale biti javno dostopno na vsaj enem uradnem spletišču. Uradno spletišče v tem primeru pomeni javno spletišče, za katero je stalno odgovorna javna organizacija, vendar ni nujno, da je to spletišče organizacije, ki izvaja oceno. **Tako javno lokacijo določijo pristojni nacionalni organi.**

Pravne zahteve za vzpostavitev novega spletišča v ta namen ni. Poročilo bo na voljo tudi na portalu interoperabilne Evrope. V idealnem primeru bi morale biti povezave do poročila na vseh spletiščih, na katerih take informacije običajno iščejo tisti, ki bi jim branje poročila o oceni koristilo. Dodatne publikacije se lahko objavijo tudi v drugih oblikah (npr. v papirni obliki ali posebnih revijah).

¹⁵ Glej drugi stavek člena 3(2) in uvodno izjavo 22 akta o interoperabilni Evropi.

4.2 Strojna berljivost

Strojna berljivost pomeni, da so informacije **zagotovljene na način, ki omogoča njihovo enostavno strojno obdelavo in razumevanje**. Zato ni dovolj, da so te informacije odprte in digitalno dostopne. Strojno berljivi podatki so skladni s specifičnimi strukturami ali formati, ki avtomatiziranim sistemom omogočajo, da jih razlagajo brez človekovega posredovanja.

Strojna berljivost za namene poročil o oceni se lahko zagotovi z uporabo ustrezne **sheme metapodatkov**. Poleg tega je mogoče primerljivost in ponovno uporabnost sporočenih podatkov izboljšati s ponovno uporabo standardiziranih načinov predstavljanja podatkov (npr. uskladitev podatkov z ustreznimi semantičnimi modeli, ki se trenutno razvijajo). Uporaba orodij, ki jih ponuja Komisija, lahko pomaga zagotoviti strojno berljivost v prihodnosti. Taka orodja vključujejo **spletno orodje za predložitev poročila** neposredno na portalu interoperabilne Evrope. Razviti bi bilo mogoče tudi **vmesnik za aplikacijsko programiranje in njegovo dokumentacijo** za izmenjavo strojno berljivih podatkov, tako da se ta vmesnik za aplikacijsko programiranje priključi na kateri koli strežnik.

Treba je upoštevati, da se z zahtevo po izdaji poročila v strojno berljivem formatu ne odpravlja obveznost, da je poročilo **dostopno na spletišču v človeku berljivem formatu**, zasnovanem tako, da ga lahko ljudje neposredno razumejo.

4.3 Minimalna vsebina poročila

Minimalna vsebina poročila je določena v Prilogi k aktu o interoperabilni Evropi. V teh navodilih je zajeta le minimalna vsebina brez drugih elementov. Komisija kot eno od podpornih orodij za ocene interoperabilnosti pripravlja tudi model podatkov za poročila o oceni, ki se objavijo na portalu interoperabilne Evrope. Preglednica v nadaljevanju vsebuje nekaj predlogov, ki vam bodo v pomoč pri izdajanju informacij v strojno berljivem formatu. Kot je že bilo navedeno, to ne izključuje hkratnega objavljanja v drugih formatih.

Preglednica 1: Priprava strojno berljivih informacij

• Element	• Uporabni modeli podatkov
• 1. Splošni podatki	
• Subjekt Unije ali organ javnega sektorja, ki izda poročilo in druge ustrezne informacije	• Osnovni besednjak javnih organizacij .
• Zadevna pobuda, projekt ali ukrep	• Ta element naj bi uporabniku pomagal razumeti okvir ocene interoperabilnosti. Vsebuje lahko na primer povezave do drugih uradnih spletišč, na katerih je objavljen zakonodajni predlog ali javni razpis. Institucije EU se lahko na primer povežejo s portalom Povejte svoje mnenje. • Za pravne vire je ustrezna rešitev Identifikator ELI – EUR-Lex (europa.eu).

• 2. Zahteve											
• Zadevne vseevropske digitalne javne storitve		• Profil aplikacije za osnovni besednjak javnih storitev .									
• Ocenjene zavezujoče zahteve		• Obstajajo različne prakse za dokumentiranje zahtev (npr. zgodbe uporabnikov ali primeri uporabe). Te dodajajo vrednost v različnih okvirih (glej tudi 3. poglavje). • Možno izhodišče: osnovni besednjak meril in dokazov, osnovni besednjak ocene.									
• Javni in zasebni deležniki, ki jih to zadeva		• Pri tem elementu bi morda zadostovalo, da preprosto navedete kategorijo deležnikov namesto vsakega posameznega deležnika. Orodja, ki jih trenutno razvija Komisija, bodo zagotovila strukturiran način za zajemanje teh informacij. • Kot semantična interoperabilnostna rešitev bi se lahko uporabljali kontrolirani besednjaki za javne in zasebne subjekte (npr. osnovni poslovni besednjaki) ter domenska ontologija, kot je NACE¹⁶ ali COFOG¹⁷.									
• Ugotovljeni učinki na čezmejno interoperabilnost		• Orodja, ki jih zagotovi Komisija, zajemajo te informacije na ravni interoperabilnosti, da bi sledila logiki evropskega okvira interoperabilnosti.									
	• Ugotovljeni učinki na pravno čezmejno interoperabilnost	• Kot izhodišče uporabite nacionalni okvir interoperabilnosti ali evropski okvir interoperabilnosti in označite najustrežnejšega ter po potrebi navedite pojasnilo (vsaj za človeku berljivi format): <table border="1"> <tr> <td>Koristni</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Zanemarljivi</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Tvegani</td><td></td><td></td></tr> </table>	Koristni			Zanemarljivi			Tvegani		
Koristni											
Zanemarljivi											
Tvegani											

¹⁶ NACE (Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne) je evropski industrijski standardni klasifikacijski sistem za vpis poslovnih klasifikacij.

¹⁷ Sedanja različica klasifikacije izdatkov države po funkcijah je leta 1999 razvila Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj, objavil pa jo je statistični oddelek Združenih narodov kot standard za klasifikacijo namenov vladnih dejavnosti.

	Ugotovljeni učinki na organizacijsko čezmejno interoperabilnost	Kot izhodišče uporabite nacionalni okvir interoperabilnosti ali evropski okvir interoperabilnosti in označite najustreznejšega ter po potrebi navedite pojasnilo (vsaj za človeku berljivi format): <table border="1"> <tr> <td>Koristni</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Zanemarljivi</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Tvegani</td><td></td><td></td></tr> </table>	Koristni			Zanemarljivi			Tvegani		
Koristni											
Zanemarljivi											
Tvegani											
	Ugotovljeni učinki na semantično čezmejno interoperabilnost	Kot izhodišče uporabite nacionalni okvir interoperabilnosti ali evropski okvir interoperabilnosti in označite najustreznejšega ter po potrebi navedite pojasnilo (vsaj za človeku berljivi format): <table border="1"> <tr> <td>Koristni</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Zanemarljivi</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Tvegani</td><td></td><td></td></tr> </table>	Koristni			Zanemarljivi			Tvegani		
Koristni											
Zanemarljivi											
Tvegani											
	Ugotovljeni učinki na tehnično čezmejno interoperabilnost	Kot izhodišče uporabite nacionalni okvir interoperabilnosti ali evropski okvir interoperabilnosti in označite najustreznejšega ter po potrebi navedite pojasnilo (vsaj za človeku berljivi format): <table border="1"> <tr> <td>Koristni</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Zanemarljivi</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Tvegani</td><td></td><td></td></tr> </table>	Koristni			Zanemarljivi			Tvegani		
Koristni											
Zanemarljivi											
Tvegani											
3. Rezultati											
	Rešitve interoperabilne Evrope, določene za uporabo	- Te še niso na voljo, vendar bodo v skladu z načrti imele edinstvene identifikatorje in bodo zagotavljale povezave do ustreznih strani na portalu interoperabilne Evrope. - Poročilo bi moralo vključevati seznam rešitev interoperabilne Evrope, ki so določene kot pomembne pri izvajanju zahtev. Če nobena rešitev ni ocenjena kot ustrezna, je tudi to treba navesti.									
	Druge ustrezne interoperabilnostne rešitve, kadar je ustrezno (vključno z vmesniki stroj-stroj)	- Poročilo bi moralo vključevati seznam interoperabilnostnih rešitev, ki niso opredeljene kot rešitve interoperabilne Evrope. - V idealnem primeru bi moralo vključevati povezave do ustreznih rešitev na portalu									

	interoperabilne Evrope, nacionalnih ali drugih ustreznih portalih.
• Preostale ovire za čezmejno interoperabilnost	• Poročilo bi moralo vključevati seznam preostalih odkritih ovir za čezmejno interoperabilnost, povezanih z ocenjenimi zavezujočimi zahtevami. Poleg strukturiranih informacij bi bilo mogoče navesti še kratko razlago o tem, zakaj ovir ni mogoče obravnavati in kaj bi bilo potrebno za njihovo odpravo.

4.4 Pošiljanje podatkov Odboru za interoperabilno Evropo

Podatki v poročilih niso pomembni le zaradi odločitve, ki se sprejme na njihovi podlagi, in za izvajalce takih odločitev, temveč so tudi zelo zanimivi usmerjevalni podatki za Odbor za interoperabilno Evropo. Če poročila vsebujejo visokokakovostne podatke, se lahko uporabijo za sprejemanje na podatkih temelječih odločitev o prihodnjih prednostnih nalogah (npr. prek agende za interoperabilno Evropo).

Z aktom o interoperabilni Evropi se zahteva, da se poročila Odboru pošljejo v elektronski obliki. Šteje se, da so poročila Odboru poslana, če so posredovana prek spletnega orodja za poročila o oceni, ki je na voljo na [portalu interoperabilne Evrope](#). Poslani podatki prispevajo k spremljanju in so na voljo drugim deležnikom prek portala interoperabilne Evrope. V prihodnosti bi se lahko podatki izboljšali s podatki, ki temeljijo na vmesniku za aplikacijsko programiranje, da bi se zagotovili posodobljeni statistični podatki o oceni (kot je prikazano v tem primeru iz [Francije](#)).

Različica, ki se Odboru pošlje elektronsko, ne sme vsebovati občutljivih informacij.

4.5 Varstvo občutljivih informacij

Javne organizacije morajo pred objavo poročila zagotoviti, da se z objavo ne bi ogrozili varstvo osebnih podatkov, pravice intelektualne lastnine ali poslovne skrivnosti, javni red ali varnost. Če se zavezujoče zahteve nanašajo na kritične sisteme držav članic, mora biti vsebina poročila dovolj splošna, da ne vsebuje informacij, ki bi lahko ogrozile varnost takih sistemov (npr. opis zahtev bi lahko bil razmeroma splošen in napisan na način, ki ne ogroža varnosti). Druga možnost je, da se občutljive informacije preprosto izpustijo. Če je že sam obstoj zahteve občutljiva informacija, poročila ni treba objaviti v celoti in se namesto tega lahko objavi v redigirani obliki skupaj z obrazložitvijo pravne podlage za izpustitev (npr. razlog, zakaj se informacija šteje za občutljivo). Kljub temu je treba poročilo pripraviti in ga varno poslati zadevnim stranem.

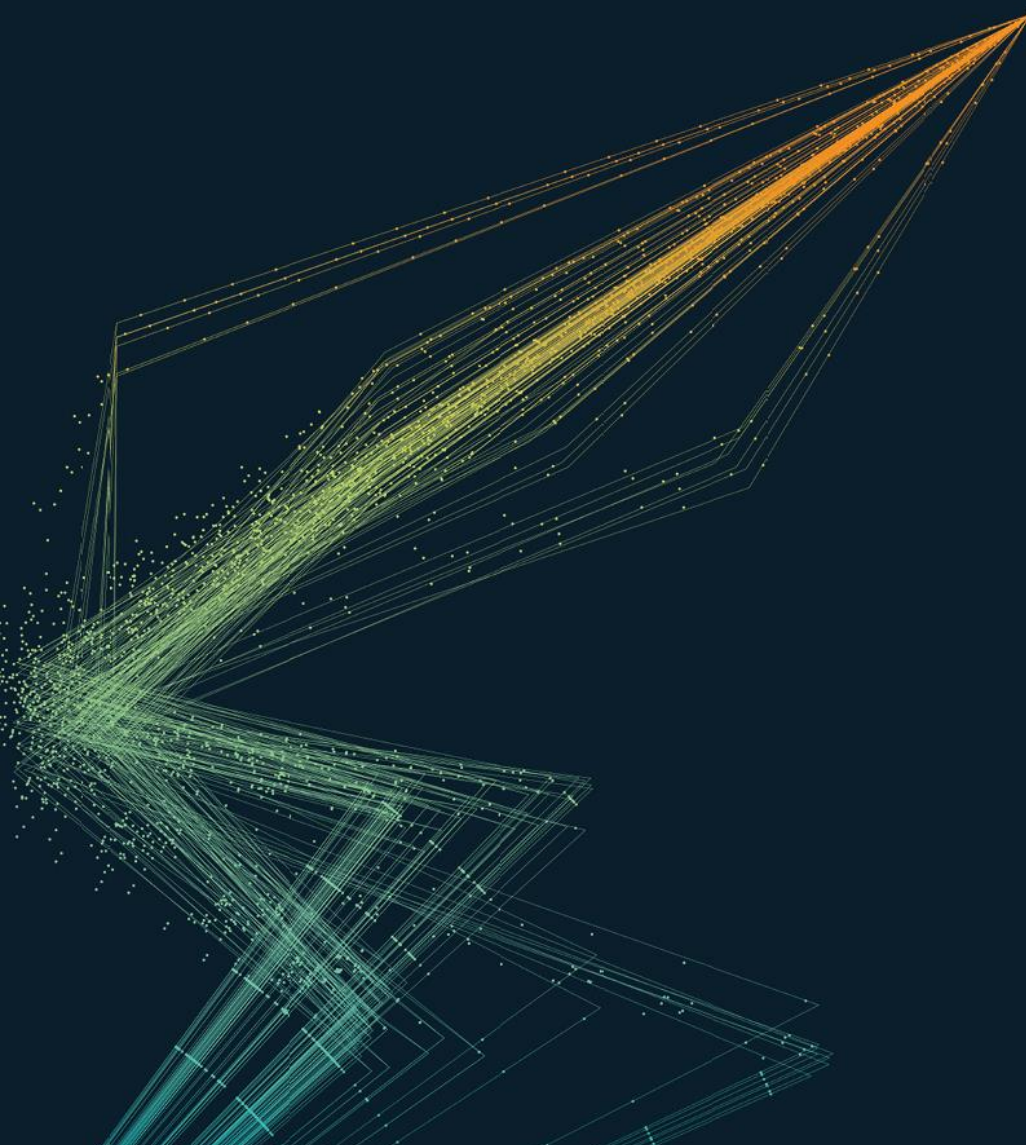
Povzetek

V poročilu je treba povzeti zavezujoče zahteve, ki so bile ocenjene, vseevropske digitalne javne storitve, ki so bile opredeljene, ugotovljene učinke na čezmejno interoperabilnost in priporočene rešitve interoperabilne Evrope ali druge interoperabilnostne rešitve. Izpostaviti je treba tudi morebitne preostale ovire za interoperabilnost, ki so bile ugotovljene med oceno.

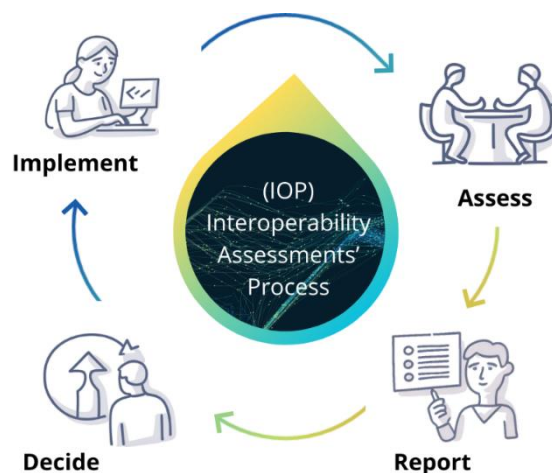
Komisija mora zagotoviti tehnična orodja, da se podpre priprava ocene interoperabilnosti, vključno s spletnim orodjem, ki omogoča lažje dokončanje poročila in njegovo objavo na portalu interoperabilne Evrope. Vsa orodja naj bi temeljila na modelu odprtih podatkov, ki izhaja iz skupnega kontrolnega seznama za poročila o oceni interoperabilnosti (navedenega v Prilogi k aktu o interoperabilni Evropi).

Uporaba orodij ni obvezna, vendar je zelo priporočljiva, saj bodo vključena tudi v širši okvir portala interoperabilne Evrope, kjer se poročila objavljajo, s čimer bodo dana na voljo več deležnikom, kot so javne organizacije, to pa bo povečalo vzajemno učenje ter ponovno uporabo podatkov, pojmov in rešitev.

5 Kako vzpostaviti dobro upravljanje postopka ocenjevanja interoperabilnosti v vaši organizaciji?

Naslednje poglavje vsebuje nasvete o upravljanju, ki se nanašajo na različne vidike priprave, izvajanja in upravljanja ocen interoperabilnosti, ki jih subjekt EU ali organ javnega sektorja izvaja prvič. Glede na raznolikost struktur in postopkov v javni organizaciji ter raznolikost tem, ki jih je mogoče obravnavati v oceni interoperabilnosti (pravna, tehnična, semantična in organizacijska vprašanja), v tem poglavju ni mogoče ponuditi enotne rešitve za vse, vendar so v njem poudarjena splošna sporočila. Ta niso zavezujoča, saj morajo pristojni organi EU in nacionalni pristojni organi vzpostaviti ali pomagati vzpostaviti ureditev upravljanja v zvezi s postopki ocenjevanja ter [na željo](#) izdati morebitne dodatne smernice. V tem poglavju je podrobneje obravnavano naslednje:

1. vzpostavitev dobrega upravljanja za ocenjevanja;
2. upoštevanje specifičnega okvira;
3. zagotavljanje trajnosti postopka in vzajemnega učenja;
4. (mehki) dejavniki za ocene interoperabilnosti.

5.1 Uveljavitev dobrega upravljanja

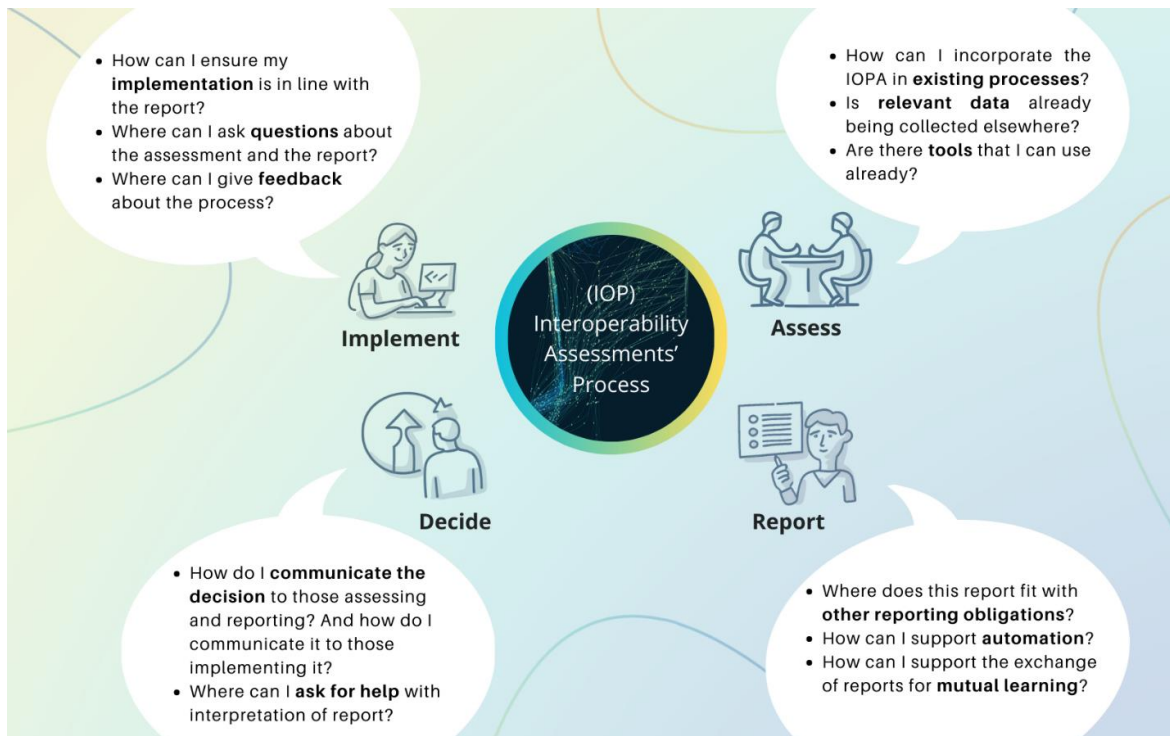
V aktu o interoperabilni Evropi je izvajanje ocen interoperabilnosti prepuščeno diskrecijski pravici zadevnih javnih organizacij. To pomeni, da se lahko subjekti, ki izvajajo ocene interoperabilnosti, odločijo za najboljši postopek in njegove posebnosti, če spoštujejo skupne zahteve iz člena 3 akta o interoperabilni Evropi.

Pri razmišljanju o upravljanju ocen interoperabilnosti na splošno je bistveno, da se ocena interoperabilnosti ne obravnava kot ločena naloga, temveč kot del širšega ekosistema v okviru splošnega delovanja javne organizacije (vključno s postopki oblikovanja politik, postopki ocenjevanja in življenjskim ciklom digitalnih javnih storitev), ter da se pri tem poveže z upravljanjem teh postopkov in življenjskim ciklom IT.

To je del naravnosti pri oblikovanju politik, pripravljenih za digitalizacijo¹⁸ – postopek oblikovanja politik in zakonodaje, pripravljenih za digitalizacijo, z upoštevanjem digitalnih vidikov od začetka cikla politike, s čimer se zagotovi, da so pripravljene za digitalno dobo, primerne za prihodnost in interoperabilne. V primerih, navedenih v teh smernicah, lahko na primer kulturni razkorak med pravnim in digitalnim svetom povzroči nepričakovane stroške izvajanja, saj učinki zavezujočih zahtev niso bili upoštevani dovolj zgodaj. Cilj pristopa k oblikovanju politik, pripravljenih za digitalizacijo, je zmanjšati ta razkorak tako, da se prispeva k najboljši uporabi digitalnih tehnologij in podatkov za nemoteno izvajanje novih zahtev v skladu z njihovim predvidenim učinkom.

¹⁸ Več informacij je na voljo na povezavi [Oblikovanje politik, pripravljenih za digitalizacijo | portal interoperabilne Evrope](#) ter v praktičnih primerih, navedenih v 3. poglavju v zvezi s praksami v Komisiji – [orodje št. 28 v zbirki orodij Evropske komisije za boljše pravno urejanje](#), na Danskem, npr. [zakonodaja, ki je pripravljena za digitalizacijo \(di-gst.dk\)](#), in v Nemčiji, npr. [Digitalno preverjanje: Izpopolnjevanje beta različice po korakih | DigitalService \(bund.de\)](#).

Izhodišče bi zato morala biti vključitev ocene interoperabilnosti v vse obstoječe postopke. Ti lahko vključujejo posvetovanje z deležniki, digitalna preverjanja ali že obstoječe postopke ocenjevanja. Opozoriti je treba, da prej kot bo ocena izvedena, lažje bo obravnavati morebitna vprašanja čezmejne interoperabilnosti in tako izboljšati kakovost storitev, ki jih to zadeva. Zato je treba pri vzpostavitvi postopka zagotoviti, da se ocena izvede čim prej.

Primeri vprašanj za akterje v različnih fazah postopka ocenjevanja interoperabilnosti, da se vzpostavi ureditev dobrega upravljanja za ocene interoperabilnosti

Morda bo potrebno tudi stalno upravljanje posameznih ocen. Učinkovito usklajevanje prizadevanj osebja s postopki upravljanja (ki vključujejo različne organizacijske ravni) lahko znatno zmanjša potrebno delo. V ta namen se lahko države članice same odločijo, kako bodo dodeljevale notranje vire in uredile sodelovanje¹⁹.

V skladu s členom 17 akta o interoperabilni Evropi mora enotna kontaktna točka vsake države članice zagotavljati podporo organom javnega sektorja v državi članici pri vzpostavitvi ali prilagoditvi postopkov, s katerimi izvajajo ocene interoperabilnosti. Koordinatorji za interoperabilnost pri subjektih Unije imajo podobno nalogo (člen 18 akta o interoperabilni Evropi)²⁰. Če ste v dvomih glede tega, kako vključiti postopek ocenjevanja, ali glede upravljanja na splošno, se obrnite na svojo enotno kontaktno točko in se pozanimajte o tem, kako so se druge javne organizacije odločile vzpostaviti postopek. Komisija

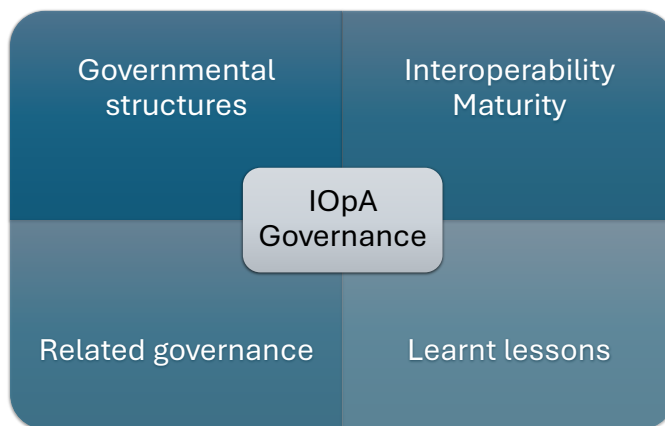
¹⁹ „Za zagotovitev uspešnosti in učinkovitosti te naloge lahko država članica določi notranje vire in sodelovanje med svojimi organi javnega sektorja, kot je potrebno za podporo izvajanju teh ocen interoperabilnosti.“ (uvodna izjava 16 akta o interoperabilni Evropi).

²⁰ „Enotna kontaktna točka ima naslednje naloge: [...] zagotavlja podporo organom javnega sektorja v državi članici pri vzpostavitvi ali prilagoditvi postopkov, s katerimi izvajajo ocene interoperabilnosti iz člena 3 in iz Priloge;“ in člen 18 akta o interoperabilni Evropi: „Koordinator za interoperabilnost zagotavlja podporo znotraj tega subjekta Unije pri vzpostavljanju ali prilagajanju njegovih notranjih postopkov za izvajanje ocene interoperabilnosti.“ (člen 17 akta o interoperabilni Evropi).

namerava zbirati tudi dobre prakse, gradivo za usposabljanje in druge priložnosti za izmenjavo informacij na portalu interoperabilne Evrope.

5.2 Odvisnost od okvira

Prihodnja določitev postopka ocenjevanja je v veliki meri odvisna od okvira, v katerega ga je treba vključiti. Kljub temu je treba upoštevati nekaj splošnih vidikov.

5.2.1 Vladne strukture

Vsaka javna organizacija bo morala oceno interoperabilnosti vključiti v različne vladne strukture – nekatere bolj centralizirane, druge bolj decentralizirane. Zlasti v državah članicah, ki imajo strukturo zvezne države, bo morda z enotno kontaktno točko moralo sodelovati več pristojnih organov, da se zagotovi dosleden pretok informacij. Zato je pomembno, da se pri vzpostavljanju postopkov v javni organizaciji razume določena vladna ureditev in upoštevajo smernice zadevnih enotnih kontaktnih točk ali koordinatorjev za interoperabilnost.

5.2.2 Zrelost na področju interoperabilnosti

Na postopek ocenjevanja interoperabilnosti vpliva tudi zrelost organizacije na področju interoperabilnosti. Organizacije z višjo stopnjo zrelosti na področju interoperabilnosti lahko pri teh ocenah zaradi obstoječih strategij in orodij potrebujejo manj virov. Te strategije in orodja lahko vključujejo izvajanje nacionalnih okvirov interoperabilnosti, strategije IT, referenčnih arhitektur, osnovnih besednjakov ali uveljavljenih postopkov posvetovanja. Če imate že vzpostavljene postopke ocenjevanja interoperabilnosti (npr. uporabljate orodja za ocenjevanje zrelosti obstoječih digitalnih javnih storitev na področju interoperabilnosti), razmislite, kako je mogoče te postopke in/ali njihove rezultate vključiti v postopek ocenjevanja interoperabilnosti. Če to ne velja za vas, preverite, ali lahko izvajanje ocen interoperabilnosti združite z ukrepi, s katerimi bi se okrepila splošna zrelost vaše organizacije na področju interoperabilnosti.

5.2.3 Pridobljene izkušnje iz prejšnjih primerov

V svoji organizaciji boste morda opredelili nekatere postopke, ki so že zelo interoperabilni. Ne glede na to, ali gre za interoperabilnost na čezmejni ravni ali ne, se morate iz teh primerov učiti, saj se lahko isti mehanizmi uporabljajo tudi za druge primere uporabe. Ni pomembno, če se določen primer ne ujema popolnoma z vašim primerom uporabe; nekatere dele postopka lahko še vedno prilagodite ali te primere proučite, da bi interoperabilnost in z njo povezane postopke bolje razumeli. Sorodne ocene je mogoče najti tudi na področju varnosti IT ali varstva podatkov in so koristni primeri.

5.2.4 Obstoječe sorodno upravljanje

V skladu s členom 17(4) akta o interoperabilni Evropi morajo države članice vzpostaviti potrebne strukture sodelovanja med vsemi nacionalnimi organi, ki sodelujejo pri izvajanju akta o interoperabilni Evropi. Te lahko temeljijo na obstoječih pooblastilih in postopkih. Morda že obstajajo postopki za sprejemanje nekaterih odločitev, ki pravno, pogodbeno ali tehnično zavezujejo javne organizacije, za te postopke pa lahko veljajo obstoječe strukture upravljanja in postopki, kot so ocene učinka. Poskusite opredeliti mesto ocene interoperabilnosti v teh postopkih, npr. z opredelitvijo drugih ustreznih ocen, da bi našli najustreznejšo vstopno točko za ocene interoperabilnosti in opredelili sorodne ocene. Učenje iz podobnih ocen vam bo prav tako pomagalo ugotoviti, ali je treba v vašem primeru izvesti oceno interoperabilnosti oziroma ali je bila obveznost izpolnjena s sorodno ali predhodno oceno.

5.3 Trajnostnost, stalno izboljševanje in vzajemno učenje

Kot vsak organizacijski postopek morata biti tudi postopek ocenjevanja interoperabilnosti in njegovo upravljanje trajnostna in se morata časoma izboljševati. Pri tem lahko pomagajo metode, kot sta zanka za spremljanje, usmerjanje, odločanje in ukrepanje (OODA – Observe-Orient-Decide-Act) ali cikel načrtovanja, izvedbe, proučitve in prilagoditve (PDSA – Plan-Do-Study-Adjust).

Med pridobivanjem izkušenj z ocenami interoperabilnosti si vzemite čas za razmislek o pridobljenih izkušnjah v celotnem postopku in posameznih korakih ter jih dokumentirajte. Kaj je bilo uspešno? S kakšnimi izzivi ste se srečali? Kako bi bilo mogoče izboljšati metode ocenjevanja? Ta razmislek vas bo morda spodbudil k posodobitvi svojega pristopa k ocenjevanju, tako da bodo prihodnje ocene temeljile na preteklih izkušnjah. Razmislite o pripravi dokumenta o pridobljenih izkušnjah ali posodobitvi notranjih smernic za ocenjevanje, da bi zajeli te ugotovitve.

V ta namen razmislite tudi o izvajanju zavezujoče zahteve. Tudi če svoj glavni načrt izvajanja razvijate zelo natančno, lahko spregledate vidike, ki bi lahko v praksi ovirali izvajanje in celoten postopek. Namestite mehanizme povratne zanke za sporočanje teh informacij ljudem, ki dejansko izvajajo ocene. Dobra stran tega je, da boste odgovornost za celotno oceno prenesli na vse udeležence v postopkovni verigi. S tem bi se morala povečati motivacija in izboljšati kakovost rezultatov ocenjevanja. Povratne zanke so tudi podlaga za stalno izboljševanje postopka in bi zato morale presegati posamezne ocene interoperabilnosti.

Naprednejše organizacije lahko uporabljajo tudi metode, kot sta zanka OODA ali cikel PDSA. Upravljanje ocenjevanja interoperabilnosti bi lahko na primer vključevalo mehanizem za opazovanje izvajanja sprejetega postopka ocenjevanja interoperabilnosti v vsaki posamezni fazi in medsebojne povezanosti teh različnih faz ter eno opazovanje celotnega postopka (vključno z njegovim upravljanjem). Te metode bi bilo treba stalno pregledovati, da bi se izboljšali uspešnost in učinkovitost postopka ocenjevanja interoperabilnosti.

Prav tako je pomembno dobre prakse in pridobljene izkušnje deliti z drugimi organizacijami. Interoperabilnost je skupno prizadevanje, z izmenjavo znanja pa se lahko pospešijo izboljšave v celotnem javnem sektorju EU. Razmislite o prispevku k skupnosti interoperabilne Evrope²¹ ali sodelovanju v medsebojnih izmenjavah z drugimi javnimi upravami. Enotne kontaktne točke in koordinatorji za interoperabilnost na nacionalni ravni in ravni EU imajo lahko podporno vlogo (zlasti v večjih vladnih strukturah, ki vključujejo več pristojnih organov).

²¹ Informacije o skupnosti bodo vse pogostejše na voljo na portalu interoperabilne Evrope.

5.4 (Mehki) dejavniki

Pri izvajanju ocen interoperabilnosti so lahko koristni tudi nekateri splošnejši ukrepi.

5.4.1 Organizacijska kultura

Pri delu na področju interoperabilnosti je ključen tudi kulturni vidik organizacij. Pri interoperabilnosti gre za sodelovanje, ki odpravlja ne le tehnične, temveč tudi organizacijske ovire. Potrebna je posebna miselnost, da bi se prepoznala vrednost interoperabilnosti. V tem smislu so ocene interoperabilnosti več kot le tehnični postopki, saj so lahko ključnega pomena pri spodbujanju organizacijskih sprememb. S temi ocenami organizacije bolje razumejo način interakcije med različnimi sistemi in lahko sprejemajo bolj ozaveščene odločitve ne le o razvoju IT, temveč tudi o razvoju politik na splošno. Zato bi morali pri razmisleku o tem, kako izvesti oceno interoperabilnosti, upoštevati tudi miselnost vaše organizacije in obseg, v katerem so njeni člani seznanjeni z vidiki interoperabilnosti in so jih pripravljeni sprejeti.

5.4.2 Spretnosti za ocenjevanje interoperabilnosti

Za izvajanje ocen interoperabilnosti so potrebne posebne spretnosti, ki bi morale biti na voljo v skupini oziroma skupinah, ki bodo izvajale posebno oceno. Na splošno priporočamo, da imate večdisciplinarne skupine, saj se lahko med ocenjevanjem pojavijo vprašanja z različnih področij – od političnih zadev do vprašanj v zvezi z IT ali pravnih vprašanj²². Večdisciplinarno skupino sestavljajo posamezniki z raznolikim strokovnim znanjem, ki skupaj opravljajo zadevne naloge. Vključuje lahko strokovnjake za določeno področje (npr. zdravje, obdavčitev ali izobraževanje), pripravljavce zakonodaje, oblikovalce storitev, strokovnjake za poslovna pravila itd. Kot izhodišče pri določanju profilov, ki jih boste morda potrebovali, lahko upoštevate različne razsežnosti interoperabilnosti (pravno, organizacijsko, semantično in tehnično).

Manjše javne organizacije bodo morda težko našle ustrezne strokovnjake. Zato je pomembno načrtovati prožne podporne ukrepe, ki bi lahko vključevali tudi prenos pooblastil za izvajanje ocen interoperabilnosti. Vendar ta prenos ne pomeni prenosa pravne odgovornosti.

5.4.3 Proučitev možnosti za ponovno uporabo in avtomatizacijo

Zagotovite tudi, da se za oceno interoperabilnosti zbirajo samo ustrezni podatki, da se čim bolj zmanjšajo delo v zvezi z obdelavo podatkov in viri za njihovo obdelavo. Zagotovite, da je zbrane podatke mogoče v čim večji meri ponovno uporabiti za sorodne ocene in postopke.

Orodja, ki jih Komisija zagotovi za avtomatizacijo teh nalog, v čim večji meri ponovno uporabite. Po potrebi jih dopolnite, da se čim bolj poveča njihova avtomatizacija.

Povzetek

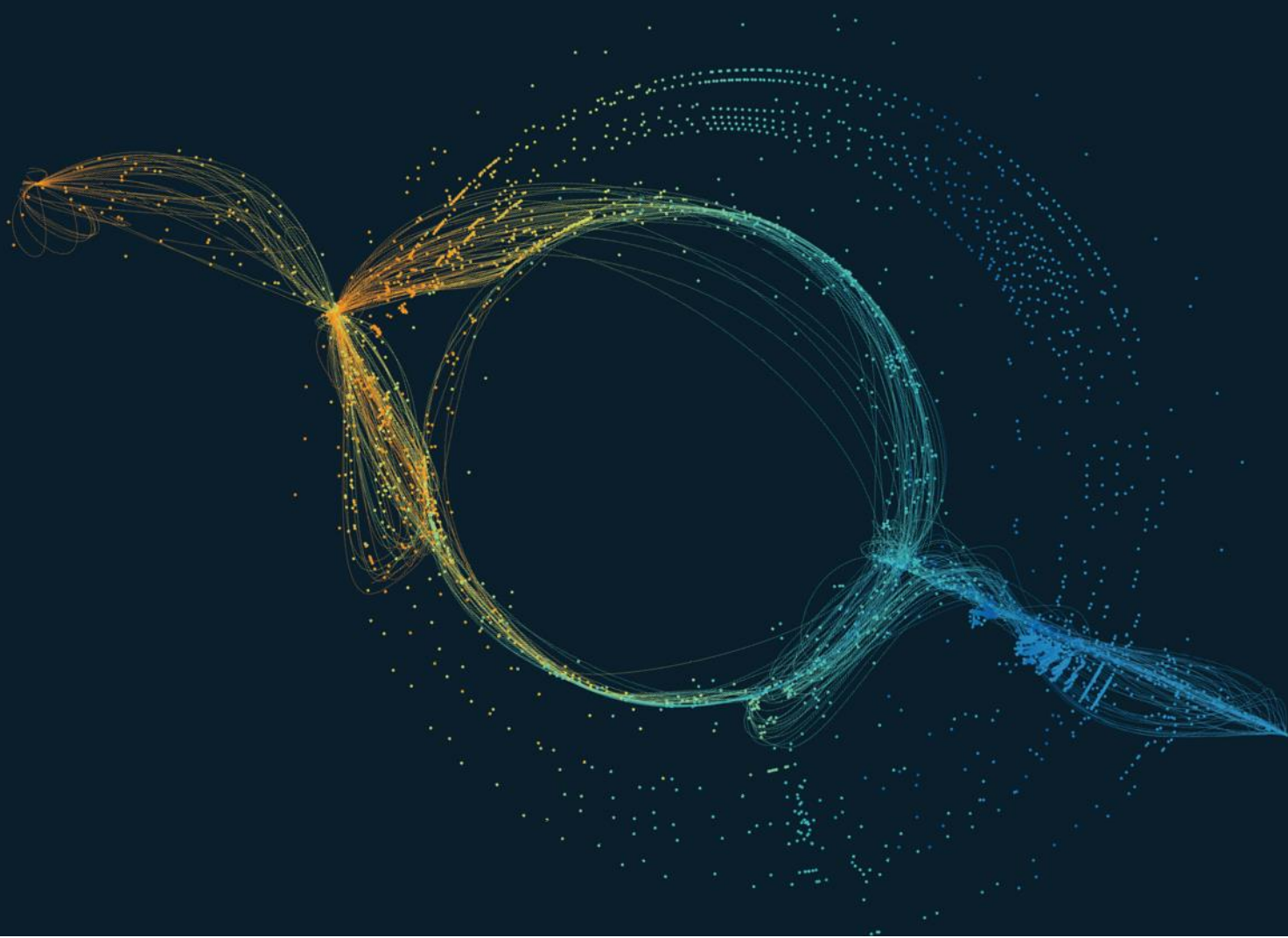
Da bi izkoristili polno vrednost ocen interoperabilnosti, je treba za celoten postopek vzpostaviti dobro ureditev upravljanja. To bi moralo temeljiti na vključevanju ocen v obstoječe postopke (ne glede na to,

²²Za zgled glej [tematski dokument o večdisciplinarnih skupinah](#).

ali so dobro uveljavljeni in očitni ali pa jih je treba nekoliko proučiti). Enotna kontaktna točka v državi članici ali koordinator za interoperabilnost pri subjektu EU lahko olajša izmenjavo znanja z drugimi javnimi organizacijami, ki prav tako vzpostavljajo postopke.

Pomembno je upoštevati okvir, v katerem se te ocene izvajajo, saj lahko vladna struktura, obstoječi postopki upravljanja, povezani z ocenami, ali obstoječi primeri uporabe zagotovijo dragocen vpogled in možnosti za ponovno uporabo. Prav tako je priporočljivo upoštevati organizacijsko kulturo, v kateri bo potekalo ocenjevanje, ter obstoječe spretnosti.

6 Dodatni viri in nadaljnji razvoj teh smernic

Te smernice naj bi bile prvo izhodišče pri ocenjevanju interoperabilnosti. Nekateri dodatni viri so že na voljo. Drugi se razvijajo ali bodo razviti v prihodnjih mesecih. To poglavje vsebuje kratek pregled razpoložljivih in prihodnjih virov, na koncu pa je na kratko predstavljen prihodnji razvoj smernic.

6.1 Obstoječi viri

[Portal interoperabilne Evrope](#)

Portal interoperabilne Evrope je osrednji portal za izmenjavo znanja tako glede akta o interoperabilni Evropi na splošno kot glede specifičnih tem (npr. ocene interoperabilnosti in celo posamezne interoperabilnostne rešitve).

Evropski okvir interoperabilnosti

[Evropski okvir interoperabilnosti](#) je usmerjevalni dokument o interoperabilnosti javnih storitev v EU. Temeljna značilnost evropskega okvira interoperabilnosti je, da interoperabilnost v njem ni opredeljena le kot tehnično vprašanje, ampak tudi kot vprašanje, ki vključuje štiri razsežnosti (pravno, organizacijsko, semantično in tehnično). Vsebuje 47 priporočil v zvezi z 12 načeli, njegov nadaljnji razvoj pa bo usmerjal Odbor za interoperabilno Evropo.

Kratek pregled si lahko ogledate tukaj: [novi evropski okvir interoperabilnosti \(youtube.com\)](#).

Zbirka orodij evropskega okvira interoperabilnosti

[Zbirka orodij evropskega okvira interoperabilnosti](#) je zasnovana kot smernice za nacionalne javne uprave in kot orodja, ki jih potrebujejo za uskladitev svojih nacionalnih okvirov interoperabilnosti z evropskim okvirom interoperabilnosti, da bi spodbudili interoperabilnost na nacionalni ravni in ravni EU. [Rešitve](#) so na voljo tudi združene po načelih.

[Smernice za boljše pravno urejanje in zbirka orodij za boljše pravno urejanje](#)

V smernicah za boljše pravno urejanje so določena načela, ki jih Komisija upošteva pri pripravi novih pobud in predlogov ter pri upravljanju in ocenjevanju obstoječe zakonodaje. Uporabljajo se v vsaki fazi zakonodajnega cikla. Spremlja jih zbirka orodij za boljše pravno urejanje, s katero so smernice prenesene v prakso in ki vsebuje usmeritve, nasvete in dobre prakse.

[Interoperable Europe Academy \(akademija za interoperabilno Evropo\)](#)

Akademija za interoperabilno Evropo je izobraževalna pobuda, ki jo spodbuja Komisija. Njen glavni cilj je okrepiti napredne digitalne spretnosti javnih uprav na področju interoperabilnosti. To dosega s ponujanjem množičnih samostojnih odprtih spletnih tečajev (vključno s tečaji o interoperabilnosti na splošno, evropskim okvirom interoperabilnosti in evropsko referenčno arhitekturo interoperabilnosti).

6.2 Prihodnja orodja

Pri izvajanju ocene interoperabilnosti ter pripravi in objavi ustreznega poročila so lahko v pomoč spletna orodja, ki jih zagotavlja Komisija in ki se uporabljajo prostovoljno. Zelo priporočljivo je, da se orodja Komisije uporabljajo, saj bodo vključena tudi v širši okvir portala interoperabilne Evrope, kjer se poročila objavljajo, ter tako dostopna več deležnikom (kot so javne organizacije), s čimer se bosta povečala vzajemno učenje in ponovna uporaba podatkov, pojmov in rešitev. Če želite prispevati k razvoju teh

orodij z izmenjavo svojih izkušenj in zamisli, se lahko pridružite delavnicam, ki se promovirajo na portalu interoperabilne Evrope (npr. [srečanja skupin uporabnikov portala interoperabilne Evrope](#)).

6.3 Prihodnji razvoj smernic

Namen te zadnje izdaje smernic je zagotoviti usmeritve ne le pri izvajanju ocen, temveč tudi pri vzpostavitvi postopkov ocenjevanja in njihovi vključitvi v vaše obstoječe postopke. Ocene še niso obvezne, zato ne moremo z gotovostjo trditi, kakšni bodo ti postopki v vašem primeru. Smernice se bodo zato še naprej razvijale in prilagajale novim okoliščinam, ko bodo ocene postale obvezne, tj. ko bodo izvedene prve ocene in se bomo o njih lahko seznanili v vaših poročilih. Zato vas pozivamo, da svoje izkušnje dokumentirate ne le pri upoštevanju smernic, temveč tudi pri njihovem izvajanju, in nam sporočite svoje povratne informacije. To lahko storite prek naše [zbirke na portalu interoperabilne Evrope](#), kjer lahko vedno najdete najnovejšo različico smernic in dodatne koristne informacije ter se pridružite razpravam z drugimi izvajalci.

Vaše izkušnje nam bodo skupaj s povratnimi informacijami Odbora za interoperabilno Evropo in njegovih delovnih skupin pomagale pri pripravi naslednje izdaje teh smernic. Ocene se lahko zelo razlikujejo po obsegu in ciljih, smernice pa bi morale izražati sedanje prakse. Zato bodo pogosto pregledane, da bodo čim ustreznejše in uporabnejše.

@InteroperableEU

Join the Interoperable Europe
LinkedIn group

@InteroperableEurope

Subscribe to
the interoperable newsletter
europe